

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

ZÁPADOČESKÁ
UNIVERZITA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Odvolací řízení

Zpracovala: Bc. Jana Sýkorová

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jindřich Fastner

Plzeň 2013

Prohlášení o samostatnosti

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, 2013

.....
Jana Sýkorová

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Jindřichu Fastnerovi za odborné rady, cenné podněty a ochotnou pomoc při zpracování mé diplomové práce.

Obsah

Úvod	1
1 Historie odvolacího řízení a opravných prostředků	3
2 Systém opravných prostředků v českém trestním řízení	8
2. 1 Trestní řízení.....	8
2. 1. 1 Subjekty trestního řízení.....	8
2. 1. 2 Stadia trestního řízení	9
2. 2 Principy opravného řízení.....	10
2. 2. 1 Revizní princip a princip vymezeného přezkoumání	11
2. 2. 2 Princip apelační a princip kasační	11
2. 2. 3 Účinek devolutivní a účinek suspenzivní.....	12
2. 2. 4 Beneficium cohaesionis.....	13
2. 2. 5 Zákaz reformationis in peius.....	13
2. 3 Druhy opravných prostředků v trestním řízení.....	14
2. 4 Řádné opravné prostředky	14
2. 4. 1 Stížnost.....	14
2. 4. 2 Odpor.....	17
2. 5 Mimořádné opravné prostředky	17
2. 5. 1 Dovolání.....	18
2. 5. 2 Obnova řízení.....	19
2. 5. 3 Stížnost pro porušení zákona	21
3 Základní zásady odvolacího řízení	24
3. 1 Zásada řádného zákonného procesu	24
3. 2 Zásada zajištění práva na obhajobu	25
3. 3 Zásada oficiality a zásada legality	26
3. 4 Zásada obžalovací	26
3. 5 Zásada veřejnosti	27
3. 6 Zásada rychlosti řízení.....	27
3. 7 Zásada presumpce neviny.....	27
3. 8 Zásada materiální pravdy	27
3. 9 Zásada ústnosti a bezprostřednosti	28
3. 10 Zásada vyhledávací	28
3. 11 Zásada volného hodnocení důkazů.....	28
4 Charakteristika dovolání	30
4. 1 Specifické principy.....	30
4. 1. 1 Princip apelační a princip kasační	30
4. 1. 2 Princip beneficium cohaesionis	33

4. 1. 3 Princip vymezeného přezkoumání.....	33
4. 1. 4 Princip zákaz reformationis in peius.....	36
4. 1. 5 Účinek devolutivní a suspenzivní.....	36
5 Odvolací řízení de lege lata.....	38
5. 1 Podání odvolání.....	38
5. 1. 1 Osoby oprávněné podat odvolání.....	38
5. 1. 2 Lhůta k podání odvolání.....	39
5. 1. 3 Důvody odvolání a jeho obsah.....	40
5. 1. 4 Vzdání se a zpětvzetí odvolání.....	42
5. 2 Řízení u soudu prvního stupně.....	43
5. 3 Řízení u odvolacího soudu.....	44
5. 3. 1 Veřejné zasedání.....	45
5. 3. 2 Neveřejné zasedání.....	47
5. 4 Způsoby a důvody rozhodnutí odvolacího soudu.....	48
5. 4. 1 Usnesení o zamítnutí odvolání podle ustanovení § 253 odst. 1 TŘ.....	48
5. 4. 2 Usnesení o odmítnutí odvolání podle ustanovení § 253 odst. 3 TŘ.....	48
5. 4. 3 Usnesení o přerušení trestního stíhání podle ustanovení § 255 odst. 1 TŘ.....	49
5. 4. 4 Usnesení o zrušení napadeného rozsudku podle ustanovení § 257 odst. 1 TŘ.....	49
5. 4. 5 Usnesení o zastavení trestního stíhání podle ustanovení § 257 odst. 2 TŘ.....	50
5. 4. 6 Usnesení s příkazem soudu prvního stupně, aby rozhodl o chybějícím výroku nebo o doplnění neúplného výroku podle ustanovení § 259 odst. 2 TŘ.....	50
5. 4. 7 Rozsudek o doplnění napadeného rozsudku o chybějící výrok nebo o doplnění neúplného výroku podle ustanovení § 259 odst. 2 a simili.....	51
5. 4. 8 Usnesení nebo rozsudek, kterým odvolací soud dle ustanovení § 258 odst. 1 písm. a-f zruší napadený rozsudek.....	51
5. 4. 9 Usnesení o zamítnutí odvolání podle ustanovení § 256 TŘ.....	53
5. 5 Řízení u soudu prvního stupně po vrácení věci.....	53
6 Komparace platné právní úpravy odvolání v České republice a na Slovensku.....	56
6. 1 Opravné prostředky v české a slovenské právní úpravě.....	57
6. 2 Odvolání v české a slovenské právní úpravě.....	57
6. 2. 1 Subjektivní podmínka.....	58
6. 2. 2 Objektivní podmínky.....	59
6. 2. 3 Principy odvolacího řízení.....	61
7 Úvahy de lege ferenda.....	64
Závěr.....	68
Resume.....	71
Bibliografie.....	73

Úvod

Ve své diplomové práci se budu zabývat odvolacím řízením dle platného českého práva. Odvolací řízení je jedním z důležitých institutů v celém trestním řízení a významný prostředek na uplatnění práva na spravedlivý proces, kdy má obviněný větší možnost domáhat se svých zákonných práv v rámci přezkumu rozhodnutí vydané soudem prvního stupně. Další důležitou charakteristikou odvolacího řízení je kontrola soudů prvního stupně v oblasti jejich rozhodování ve věci. Posledním důležitým pilířem, který se týká odvolacího řízení, je jeho podstatný význam v demokratickém právním státě.

V rámci první kapitoly mé diplomové práce provedu mírný exkurz do historie odvolacího řízení, neboť si myslím, že historie je důležitým pojítkem se současností. Zákon č. 141/1961 Sb., Trestní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále je „TŘ“), prošel řadou rekodifikací a novel než našel podobu jakou má dnes. Nejvýznamnější novela současného pojetí TŘ je datována z roku 2002, která přinesla velký obrat v rámci použití apelačního a kasačního principu. Velká novela nebo někdy označována jako „rekodifikace“ TŘ upřednostnila v odvolacím řízení princip apelační s modifikovanými prvky principu kasačního, což do té doby nebylo.

Druhá kapitola nazvaná Systém opravných prostředků v českém trestním řízení je rozdělena do několika podkapitol. V rámci těchto podkapitol stručně charakterizují trestní řízení a jeho jednotlivá stádia. Dále vymezím jednotlivé specifické principy opravného řízení a definuji charakteristické vlastnosti pro uvedené principy. Závěr této kapitoly věnuji stručné charakteristice opravných prostředků. Obsahem třetí kapitoly jsou základní zásady, zejména jejich význam a výklad v rámci odvolacího řízení.

Ve čtvrté kapitole definuji řádný opravný prostředek odvolání a specifické principy v odvolacím řízení. Rozsáhlou pátou kapitolu mé práce věnuji odvolacímu řízení de lege lata a uplatnění principu apelace a kasace na jednotlivá ustanovení v platném TŘ v oblasti odvolání. Dále nastíním vliv „Velké novely“ platného TŘ na jednotlivá ustanovení v odvolacím řízení.

Nezbytnou součástí mé diplomové práci bude stručný nástin a komparace českého odvolacího řízení se slovenskou právní úpravou, neboť z historického hlediska jsou tyto dva právní řády velice podobné. Rozdíly, které budu v rámci této kapitoly

popisovat, se projeví v subjektivních a objektivních podmínkách a dále se zaměřím na rozdíly v principech odvolacího řízení v obou právních řádech.

V poslední části mé práce se budu zabývat úvahami de lege ferenda, které by měly být součástí každé kvalifikované práce. V rámci úvah vyjádřím svůj názor na zlepšení či zkvalitnění platného právního předpisu v oblasti odvolacího řízení.

Při psaní mé práce použiji veškerou dostupnou literaturu k tématu odvolacího řízení; od jednotlivých právních předpisů, přes judikaturu, odborných článků v časopisech až po použití literárních a vědeckých děl napsaných předními odborníky na trestní právo.

V rámci výuky trestního práva na Právnické fakultě Západočeské univerzity v Plzni jsem poznala, že mě problematika celého trestního práva velmi zajímá a i do budoucna bych se tomuto odvětví práva chtěla věnovat.

1 Historie odvolacího řízení a opravných prostředků

V rámci kapitoly Historie odvolacího řízení a opravných prostředků popisují období od feudálního zřízení státu, neboť právě od tohoto období vrcholného středověku lze ve společenských vztazích identifikovat počáteční charakteristické rysy moderního trestního práva. Samozřejmě určitý způsob odvolacího řízení lze nalézt také v právu římském, což odvozují od staré římské právní zásady „*Damnae qui potest, is absolvendi quoque potestatem habet*“¹, tj. kdo může soudit, má také pravomoc osvobodit. Tento druh řízení však je od současné podoby značně vzdálen, a proto se zabýváme odvolacím řízením až od dob vrcholného středověku.

V období feudalismu se ještě nerozlišovalo řízení na trestní a civilní, nebylo tomu tak pochopitelně ani u opravných prostředků. Dnešní dělení opravných prostředků na opravné prostředky řádné a mimořádné bude od dob lenních vztahů ještě předmětem dlouhého právního vývoje.

V raně feudálním státě mělo odvolací řízení v zásadě svobodnou iniciativu. Soudní moc zabezpečoval tzv. knížecí soud v čele s panovníkem, který rozhodoval, zda a v jakém rozsahu tresty udělí. Pouze panovník měl právo rozhodnout, zda žádosti o přezkum dřívějšího rozhodnutí udělí. Z dnešního pohledu lze tento právní institut označit za autoremeduru, tj. dle definice² „(z lat. *remederi* – „zhojit“) *zvláštní způsob vyřízení opravného prostředku v řízení, kdy o zrušení nebo změně rozhodnutí rozhoduje sám orgán, který vydal původní napadené rozhodnutí*“. V té době se ovšem nejednalo o žádný druh opravného prostředku, panovník jen změnil své rozhodnutí. Mohl udělit milost, či vyměřit peněžitý trest za to, že odsouzený nešel do vězení. Při tomto svém rozhodnutí nebyl ničím vázán.

Poprvé se opravný prostředek – odvolání objevuje až v právu městském, a to v období feudalismu. V tomto období postupně přechází moc soudní z panovníka na šlechtu. V této době bylo nutné po podání opravného prostředku zaplatit poplatek.

Plný rozvoj šlechtické soudcovské moci nastal ve 14. stol., kdy šlechta nebyla již odpovědná panovníkovi. Soudy byly přejmenovány na soudy zemské, a těmto soudům podléhal i panovník. K zemským soudům nebyl přípustný opravný prostředek. Mohl se napadnout pouze výrok soudce nebo se mohly strany domluvit na smíru či narovnání.

¹KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. s. 25.

²cit.: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Autoremedura>; ke dni 1. 2. 2013

Až v polovině 16. stol. Ferdinand I. zřídil tzv. apelační soudy, které měly sloužit výhradně k odvolání. „*Šlo o soudní orgán složený pouze ze soudců z povolání v čele s prezidentem, který rozhodoval o otázkách dílčích (př. o odvolání proti uvalení vazby), tak i o otázkách viny a trestu.*“³ U apelačních soudů převládala zásada písemnosti. Rozhodnutí, které mohl apelační soud učinit, byly tři: rozhodnutí jiných soudů mohl zrušit nebo potvrdit, či ho mohl apelační soud změnit. Princip kasační, tj. vrácení rozhodnutí soudu nižšího stupně k přepracování, nenašel ve své době velké uplatnění.

Skutečná renesance opravných prostředků nastala v průběhu 17. stol., kdy byla v soudním systému vytvořena dvojinstančnost a někde dokonce i trojinstančnost soudů. Jako opravný prostředek sloužila tzv. revize, kterou bylo možné napadnout dřívější rozhodnutí soudů. Příslušným orgánem ve věci rozhodování o revizích byla ustanovena česká dvorská kancelář.

Na konci 18. stol. byl zaveden druhý apelační soud, který sídlil v Brně. V rámci soudní soustavy došlo k institucionálnímu oddělení řízení trestního a civilního, což bylo umožněno především díky vydání nového trestního řádu Josefa II.

K oddělení opravných prostředků na řádné a mimořádné došlo až v rakouském trestním právu v 19. století. Mezi řádné opravné prostředky v té době patřilo odvolání a zmateční stížnost a mezi mimořádné se řadila obnova řízení a zmateční stížnost pro zachování zákona. Řádnými opravnými prostředky se napadalo nepravomocné rozhodnutí a mimořádnými opravnými prostředky se napadalo rozhodnutí již pravomocné.

Odvolání bylo přípustné pouze co do výroku o trestu. V té době řízení o odvolání bylo neveřejné, podléhalo zásadě písemnosti a byla zde možnost vyloučit z řízení strany. Soud druhé instance, nebo-li odvolací soud měl dvě možnosti, jak o odvolání rozhodne. První byla možnost odvolání zamítnout a druhá směřovala ke zrušení rozhodnutí a nápravě rozhodnutím samotného odvolacího soudu. Přičemž odvolací soud byl při svém rozhodnutí vázán „*skutkovým zjištěním i právní kvalifikací přezkoumávaného rozsudku*“⁴.

Dalším řádným opravným prostředkem byla zmateční stížnost, jak je již uvedeno výše. Zmateční stížností se napadala zákonná stránka rozhodnutí, tj. zda – li rozhodnutí odporovalo zákonu či bylo dokonce protizákonné. Rozhodoval o ní kasační soud

³ŠÁMAL, Pavel. Opravné prostředky v trestním řízení: Stížnost pro porušení zákona, Obnova řízení. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 37.

⁴ŠÁMAL, Pavel. *Opravné prostředky v trestním řízení: Stížnost pro porušení zákona, Obnova řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 38 - 39.

a mohla se podat ve lhůtě tří dnů. Důvody pro podání zmateční stížnosti byly taxativně stanoveny v zákoně a musely být vždy přesně formulovány. Zde se poprvé začal uplatňovat princip zákazu reformace in peius, tedy zákaz změny k horšímu.

Trestním řádem č. 119/1873 Sb. byl poprvé upraven mimořádný opravný prostředek tzv. zmateční stížnost pro zachování zákona (k tomu ustanovení § 343 cit. zákona: „*Proti rozsudkům porotním užití lze dvojího prostředku opravného, stížnosti zmatečné a odvolání*“). Její hlavní význam byl v přezkumu, zda se správně použilo trestní právo či se mělo použít právo jiné. Podával jí pouze generální prokurátor ze své vlastní iniciativy nebo jí musel podat na pokyn tehdejšího ministra spravedlnosti. Zmateční stížnost pro zachování zákona nepodléhala žádné lhůtě.

Posledním opravným prostředkem v té době byla obnova řízení (cit. ustanovení § 352 uvedeného zákona: „*Bylo-li řízení trestní proti jisté osobě před hlavním přelíčením skončeno zastavením, odvržením obžaloby nebo upuštěním od ní, a navrhnou-li státní zástupce nebo soukromý žalobník, aby bylo obnoveno, tedy se může tomuto návrhu místo dáti jen tehda, když skutek z příčiny promlčení nepřestal posud býti trestuhodným, a přivedou se nové průvody, ježto se vidí býti k usvědčení obviněného příhodné*“). Obnova řízení se mohla podat ve prospěch či neprospěch obžalovaného. Bylo vždy nutné to přesně specifikovat. Důvody pro podání byly stanoveny tehdejším trestním řádem. Tzv. obnovené řízení začínalo znova v řízení přípravném. Přičemž, pokud se obnova podávala ve prospěch obžalovaného, tak zde platil zákaz principu reformace in peius. Obžalovaný nemohl dostat vyšší trest, než za který byl již odsouzen.

Od roku 1873 proběhla rozsáhlá novelizace (prakticky šlo o reformu) opravných prostředků tehdejšího trestního řádu, která vyústila v roce 1950, kdy byl vydán nový trestní řád, respektive zákon č. 87/1950 Sb., trestní řád, ten zakotvil institut odvolání jako opravný prostředek proti všem rozsudkům (cit. ustanovení § 172 odst. 1 uvedeného zákona: „*Opravným prostředkem proti rozsudku je odvolání*“). Na jeho základě bylo možné napadnout výroky skutkové i právní. V této době, tedy v poválečném Československu, se v odvolacím řízení uplatňoval revizní princip a upřednostňovala se zásada apelační. Nedílnou součástí řízení byl princip zákaz reformace in peius a beneficium cohaesionis, o odvolání vždy rozhodoval věcně nadřízený soud (proti odvolání okresních soudů rozhodoval krajský soud a proti odvolání státního soudu rozhodoval Nejvyšší soud). Odvolání mohl podat prokurátor nebo obviněný a lhůta činila tři dny ode dne oznámení rozsudku.

V novém trestním řádu z roku 1950 byl upraven nový opravný prostředek; stížnost. Stížnost se zařazovala mezi řádné opravné prostředky „*proti usnesení státního a okresního prokurátora a státního a okresního soudu, pokud to ovšem u konkrétního usnesení zákon připouští*.“⁵ U stížnosti byla povolena autoremedura nebo o ní rozhodoval nadřízený orgán. Pokud o stížnosti rozhodoval nadřízený orgán, uplatňoval zásadu apelační i kasační.

Jako mimořádný opravný prostředek v trestním řádu z roku 1950 byly ponechány stížnost pro porušení zákona a obnova řízení. Obě se mohly podávat pouze proti již pravomocnému rozsudku. „*Stížnost pro porušení zákona mohl podat pouze generální prokurátor u Nejvyššího soudu proti pravomocnému rozhodnutí prokurátora nebo soudu*.“⁶ Obnova řízení mohla být podána pouze tehdy, když vyšly najevo nové skutečnosti, které dosud soudu nebyly známy nebo pokud se prokurátor dopustil trestného činu, přestupku či bylo proti němu zahájeno disciplinární řízení, kdy tyto činy mohly ovlivnit vydané rozhodnutí. Obnova řízení mohla být podána ve prospěch i v neprospěch obviněného.

V letech 1956 a 1961 proběhly další novely trestního řádu, ve kterých byly mimořádné opravné prostředky (stížnost, stížnost pro porušení zákona a obnova řízení) více specifikovány a princip apelační byl nahrazen principem kasačním. Stížnost pro porušení zákona mohl oproti té samé stížnosti z trestního řádu z roku 1950 podat i předseda Nejvyššího soudu. Předseda Nejvyššího soudu mohl stížnost pro porušení zákona podat proti všem rozhodnutím soudů. Další specifikum této stížnosti bylo, že se nově mohla podávat pouze proti některé z části rozhodnutí, které směřovalo proti osobě napadené tímto rozhodnutím. Některé změny se týkaly i mimořádného opravného prostředku zvaného obnova řízení. Obnova řízení byla oproti trestnímu řádu z roku 1950 rozšířena o možnost „*podat návrh i na věci, v nichž trestní stíhání bylo zastaveno usnesením prokurátora a kdy o návrhu rozhodoval soud, který by byl příslušný rozhodovat o obžalobě, a to podle předpisů o věcné a místní příslušnosti*.“⁷ Důvody pro povolení podání opravného prostředku obnovy řízení byly stejné jako v trestním řádu z roku 1950. Aby mohla být povolena obnova řízení, musely se vyskytnout takové nové skutečnosti či nové důkazy, které nebyly soudu dříve známy, či soudce nebo prokurátor

⁵ŠÁMAL, Pavel. *Opravné prostředky v trestním řízení: Stížnost pro porušení zákona, Obnova řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 43.

⁶ŠÁMAL, Pavel. *Opravné prostředky v trestním řízení: Stížnost pro porušení zákona, Obnova řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 43.

⁷ŠÁMAL, Pavel. *Opravné prostředky v trestním řízení: Stížnost pro porušení zákona, Obnova řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 45.

porušil řízení svým trestním činem. Taktéž jako v trestním řádu z roku 1950 mohla být obnova řízení podána ve prospěch či v neprospěch obviněného. TŘ upravoval podmínky, za jakých se ve prospěch či v neprospěch obviněného mohla obnova řízení podat.

V TŘ se odvolání stalo jedním z nedůležitějších opravných prostředků a neoddělitelnou součástí trestního řízení. Na základě tohoto zákona jsou nově garantována taková práva, která do té doby nemohla být vůbec uplatňována. Koncepce TŘ vychází již z demokratických principů státu a práv občanů. Lhůta pro podání odvolání byla stanovena na osm dní a běží od doručení rozsudku procesní straně. Dále bylo možné uplatnit právo na vzdání se odvolání či vzetí odvolání zpět.

TŘ z roku 1961 platí dodnes, i když byl za období přesahující 50 let mnohokrát novelizován (konkrétně 115x), což bylo způsobeno postupným kulturním, sociálním, politickým a ekonomickým rozvojem země. Zatímco do roku 1989 byl novelizován TŘ 12x, a to vč. vydání dvou úplných znění zákona, od roku 1990 je novelizován pravidelně, což souvisí i s přijetím jiných právních předpisů, které vyžadují nutnost přijetí technických novel TŘ. Jednotlivé principy, jakými jsou princip revizní, apelační a kasační, účinek devolutivní a suspenzivní, beneficium cohaesionis a zákaz reformace in peius však zůstaly zachovány do současné podoby TŘ.

Velká novela TŘ (č. 265/2001 Sb.) z roku 2002 v oblasti odvolacího řízení a trestního práva zásadně změnila jednotlivé ustanovení současné právní úpravy, což v oblasti odvolacího řízení znamenalo především posílení principu apelace.

2 Systém opravných prostředků v českém trestním řízení

Z hlediska samotného pochopení odvolacího řízení považuji za důležité jednu kapitolu mé diplomové práci alespoň zčásti věnovat pojmu trestní řízení, přičemž vymezím jeho jednotlivá stádia a subjekty. Dále v této kapitole nastíním samotný systém opravných prostředků v českém trestním řízení a vymezím jednotlivé specifické principy, které jsou charakteristické pro opravné řízení.

2. 1 Trestní řízení

„Trestní řízení (angl. criminal procedure) je zákonem upravený postup příslušných orgánů státu (tzv. orgánů činných v trestním řízení), jehož cílem je bez důvodných pochybností na základě řádně opatřených a provedených důkazů a při zachování zaručených práv dotčených osob zjistit, zda byl spáchán trestný čin, zjistit jeho pachatele, uložit mu spravedlivý trest nebo rozhodnout o potřebném ochranném opatření a takové rozhodnutí vydat.“⁸

Základním účelem trestního řízení je tedy „zajistit realizaci trestního práva hmotného a náležitě zjistit pachatele trestných činů a spravedlivě je potrestat.“⁹ V neposlední řadě je důležité vymezit předmět trestního řízení, definovat určitý skutek, z něhož je určitá osoba obviněna. Skutek definuje ve své publikaci Trestní právo procesní (2010) Prof. JUDr. Jiří Jelínek, Csc. jako určitou událost ve vnějším světě vyvolanou konáním člověka. Pro trestní řízení je důležité rozlišovat pojem skutek a pojem trestného činu. Definice trestného činu, oproti definici pojmu skutek, která vychází pouze ze zavedené praxe, je stanovena v ustanovení § 13 odst. 1 zákona č. 40/2009, trestní zákoník, v platném znění, „*Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*“

2. 1. 1 Subjekty trestního řízení

Subjekty trestního řízení definuje v publikaci Trestní právo procesní (2007) Prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D. jako činitele, kteří uplatňují svůj vliv na průběh trestního řízení. Subjektem trestního řízení jsou všechny orgány činné v trestním řízení (ustanovení § 12 odst. 1 TŘ „*Orgánem činným v trestním řízení se rozumí soud, státní*

⁸ www.wikipedia.org, stav k 10. 6. 2013

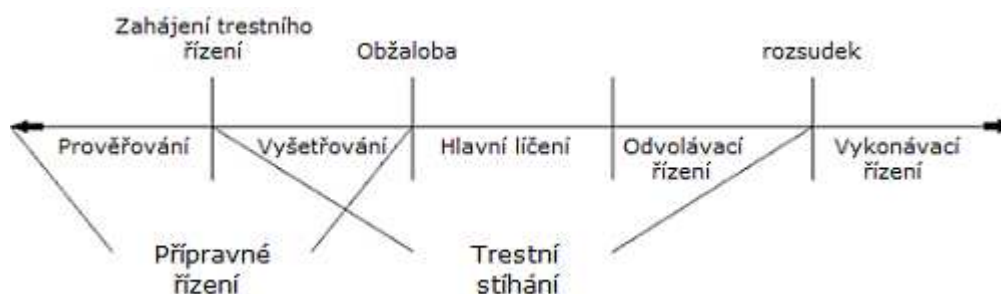
⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Linde, 2010. s. 21.

zástupce a policejní orgán“), dále je subjektem „osoba, proti níž se řízení vede (v různých stádiích trestního řízení je nazývána jinak podezřelý, obviněný, obžalovaný, odsouzený), obhájce, poškozený, zúčastněná osoba, osoby s tzv. samostatnými obhajovacími právy (zákonný zástupce, opatrovník, příbuzní obviněného v pokolení přímém, sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel a druh), probační úředník, v řízení proti mladistvému ještě orgán sociálně – právní ochrany dětí“¹⁰. V případě, že svědek, znalec nebo tlumočník uplatňují v trestním řízení nárok na svědečné, tlumočné nebo znalečné jsou i tyto osoby brány jako subjekty trestního řízení.

2. 1. 2 Stadia trestního řízení

Z časového hlediska lze trestní řízení diferencovat na dvě základní stadia:

1. Přípravné řízení (ustanovení § 157 a násl. TŘ);
2. Řízení před soudem, které zahrnuje následující dílčí stadia:
 - a. předběžné projednání obžaloby (ustanovení § 185 a násl. TŘ);
 - b. hlavní líčení (ustanovení § 196 a násl. TŘ);
 - c. řízení o opravných prostředcích (ustanovení § 245 a násl. TŘ);
 - d. vykonávací řízení (ustanovení § 315 a násl. TŘ).

(viz tabulka)¹¹

Přípravným řízením se rozumí dle ustanovení § 12 odst. 10 TŘ „úsek řízení podle tohoto zákona od sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení nebo provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů, které mu bezprostředně předcházejí, a nebyly tyto úkony provedeny, od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby, anebo do rozhodnutí či vzniku jiné skutečnosti, jež mají účinky zastavení

¹⁰MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 164.

¹¹ www.nsz.cz, stav k 10. 6. 2013

trestního stíhání před podáním obžaloby, zahrnující objasňování a prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a vyšetřování.“

V případě, že přípravné řízení skončilo podáním obžaloby státním zástupcem, trestní řízení se dostává do dalšího stádia, tzv. předběžné projednání obžaloby. „*Obžalobu u soudu podanou přezkoumá předseda senátu a podle jejího obsahu a podle obsahu spisu posoudí, zda je jí nutno předběžně projednat v zasedání senátu anebo zda může nařídít o ní hlavní líčení*“¹², toto řízení je tedy pouze fakultativní. V případě, že předseda senátu neshledá důvody (taxativně vyjmenované v ustanovení § 186 písmena a-f TŘ) pro předběžné projednání obžaloby, nařídí ve věci hlavní líčení.

Hlavní líčení je podstatným, povinným a zásadně veřejným stádiem trestního řízení. Soud v hlavním líčení rozhoduje o vině a trestu obžalovaného, v dalších otázkách může rozhodnout i o ochranném opatření či o náhradě škody. Na závěr hlavního líčení soud vydá rozhodnutí, které může mít povahu meritorní (př. odsuzující či zprošťující rozsudek), zatímní (př. usnesení o přerušení trestního stíhání) nebo „*podmíněné zastavení trestního stíhání, tzv. mezitímní, které se po uplynutí zkušební doby za podmínek ustanovení § 308 odst. 3 TŘ stává rozhodnutím meritorním.*“¹³

Předposledním stádiem je řízení opravné, které je fakultativním stádiem trestního řízení, neboť se realizuje pouze na základě učiněného dispozitivního úkonu oprávněné osoby. Tímto dispozitivním úkonem je myšleno podání příslušného opravného prostředku oprávněnou osobou proti pravomocnému nebo nepravomocnému rozhodnutí. Základní účel tohoto řízení tedy spočívá v přezkumu rozhodnutí vydaných zpravidla nižšími orgány činnými v trestním řízení, přičemž přezkum rozhodnutí provádí obvykle orgán vyššího stupně.

„*Posledním stádiem trestního řízení je řízení vykonávací. Jeho účelem je uskutečnit obsah rozhodnutí, vydaného orgány činnými v trestním řízení (např. výkon rozsudku, jímž byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody).*“¹⁴

2. 2 Principy opravného řízení

V rámci opravného řízení se uplatňují tzv. specifické principy, které jsou charakteristické i pro samotné řízení odvolací. Mezi specifické principy opravného řízení patří princip revizní a princip vymezeného přezkumání, princip kasace a apelace,

¹² ustanovení § 185 odst. 1 TŘ

¹³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Linde, 2010. s. 549.

¹⁴ www.nsz.cz, stav k 10. 6. 2013

účinek devolutivní a suspenzivní, princip beneficium cohesionis a princeps zakaz reformationis in peius. U výše vyjmenovaných principů vymezím základní charakteristické znaky, které jsou pro daný princip typické, přičemž se podrobněji těmto specifickým principům budu věnovat v kapitole 4 nazvané Charakteristika odvolání.

2. 2. 1 Revizní princip a princip vymezeného přezkoumání

Tyto dva specifické principy rozlišujeme podle hlediska rozsahu přezkumu prvotního rozhodnutí vydaným orgánem v prvním stupni řízení. „*Princip vymezeného přezkoumání ze strany podatele opravného prostředku znamená, že orgán rozhodující o opravném prostředku je vázán vymezením rozsahu napadených výroků rozhodnutí a vytýkanými vadami, resp. důvody uvedenými v opravném prostředku.*“¹⁵ Druhým principem je princip revizní. Dle míry provedení revizního principu v opravném řízení lze revizní princip rozdělit na úplný, kdy přezkumu podléhají všechny výroky rozhodnutí a všechny jím dotčené osoby i v případě, kdy byl opravný prostředek podán jen proti rozhodnutí ohledně některé z nich a částečný, pro nějž je charakteristický přezkum rozhodnutí pouze u té osoby, která daný opravný prostředek podala nebo ohledně níž byl opravný prostředek podán. Částečný revizní princip je uplatňován pouze u stížnosti, z důvodu její krátké lhůty pro podání – ze zákona tři dny – ustanovení § 143 TŘ. U ostatních opravných prostředků (odvolání, dovolání, obnova řízení, stížnost pro porušení zákona) je uplatněn princip vymezeného přezkoumání.

2. 2. 2 Princip apelační a princip kasační

Pro uplatnění principu kasačního v opravném řízení je typické, že orgán, který rozhoduje o podaném opravném prostředku, zjistí nesprávnost napadeného rozhodnutí, toto rozhodnutí zruší a věc vrátí zpět k novému projednání a rozhodnutí k orgánu, který rozhodoval v prvním stupni řízení.¹⁶ Další důležitý znak tohoto principu tkví v tom, že skutkový stav, který zjistil orgán v prvním stupni řízení je obligatorní pro orgán, který rozhoduje v druhém stupni řízení. Pokud se v opravném řízení uplatní princip apelační, znamená to, že orgán, který koná přezkumné řízení, zjistí u napadeného rozhodnutí vady, rozhodnutí sám zruší, zjištěné vady sám napraví a vynese v dané věci nové rozhodnutí.

¹⁵ MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 884.

¹⁶ MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 887.

Pro české opravné řízení je charakteristické smíšené použití těchto principů. U odvolání byl novelou TŘ provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. výrazně posílen princip apelační, pouze ze zákonných důvodů se v odvolání uplatní princip kasační. Pro odvolání je tedy charakteristické použití principu apelačního s prvky principu kasačního. Pro stížnost je typické uplatnění principu kasačního s modifikovanými prvky principu apelačního. U mimořádných opravných prostředků dovolání a stížnosti pro porušení zákona se uplatňuje zásadně jen princip kasační.

2. 2. 3 Účinek devolutivní a účinek suspenzivní

Devolutivní účinek znamená, že o opravném prostředku rozhodne jiný orgán, zpravidla vyššího stupně, než orgán, který rozhodoval v prvním stupni řízení. Opravný prostředek může, ale i nemusí devolutivní účinek mít. Devolutivní účinek zajišťuje vyšší stupeň přezkoumání napadeného rozhodnutí.

Výjimku z devolutivního účinku tvoří tzv. autoremedura; ustanovení § 146 odst. 1 TŘ „*Orgán, proti jehož usnesení stížnost směřuje, může jí sám vyhovět, nedotkne-li se změna původního usnesení práv jiné strany trestního řízení*“. Autoremedura tedy laicky znamená, že o podané stížnosti proti nesprávnému usnesení může rozhodnout ten orgán, který napadené usnesení vydal (autoremedura se neuplatní u rozsudku). Musí být ovšem splněny zákonné podmínky, které jsou vymezeny v ustanovení § 146 TŘ. Pokud o stížnosti rozhodne orgán, který vydal napadené usnesení, má řízení povahu prvoinstančního, a proto je možné podat proti tomuto usnesení novou stížnost.

Krajský soud v Brně ve svém usnesení č. 7 To 417/2011 stanoví podmínku pro použití autoremedury v trestním řízení následovně: „*Možnost použití autoremedury podle § 146 odst. 1 trestního řádu je vázána na včasné podání opravného prostředku proti rozhodnutí, o kterém je v rámci autoremedury rozhodováno a dále, že se změna původního rozhodnutí nedotkne práv jiné strany trestního řízení. Pokud opravný prostředek není podán, nemůže soud ustanovení o autoremeduře použít.*“

Devolutivní účinek se výhradně uplatňuje u odvolání. U stížnosti se tento účinek uplatní pouze v případě, kdy to zákon výslovně stanoví. Obvyklý devolutivní účinek se neuplatní u rozhodování o návrhu na povolení obnovy řízení. Příslušnost soudu, který bude rozhodovat o návrhu na povolení obnovy řízení, je dána tím, ve kterém trestním stádiu trestního řízení původní trestní stíhání skončilo.¹⁷ O dovolání a stížnosti pro porušení zákona rozhoduje Nejvyšší soud České republiky, který stojí v pomyslné

¹⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 638.

hierarchii soudů České republiky nejvýše. Není tedy možné, aby o opravném prostředku rozhodl vyšší soud, mluvíme zde o centralizovaném devolutivním účinku.

Opravné prostředky mohou mít také suspenzivní účinek, který znamená odklad výkonu rozhodnutí. Pokud opravný prostředek nemá tento účinek, je možno napadené rozhodnutí vykonat, i když zatím není v právní moci. Některé opravné prostředky mají suspenzivní účinek pouze v těch případech, ve kterých to zákon výslovně stanoví.

Suspenzivní účinek TŘ přiznává stížnosti (ustanovení § 141 odst. 4 TŘ), odvolání (ustanovení § 245 odst. 2 TŘ s výjimkou ustanovení § 139 odst. 2 TŘ „*odvolání podané jen poškozeným a odvolání podané jen zúčastněnou osobou nebrání tomu, aby ostatní části rozsudku nabyly právní moci a byly vykonány*“) a obnově řízení (ustanovení § 282 odst. 3 TŘ o odkladném účinku může rozhodnout pouze soud). U mimořádných opravných prostředků, dovolání a stížnosti pro porušení zákona, může o odkladu výkonu rozhodnutí rozhodnout Nejvyšší soud České republiky a u stížnosti pro porušení zákona rozhodne o odkladném účinku ministr spravedlnosti dle ustanovení § 275 odst. 4 TŘ.

2. 2. 4 Beneficium cohaesionis

„*Tato zásada spočívá v tom, že pokud je zjištěna skutečnost, která svědčí ve prospěch obžalovaného nebo jiné zúčastněné osoby, je zohledněna také při posuzování (dalšího) (spolu)obžalovaného nebo jiné zúčastněné osoby.*“¹⁸ Pro aplikaci principu beneficium cohaesionis musí být splněny následující tři podmínky. První je podání opravného prostředku, kterému bylo vyhověno, alespoň u jedné z osob. Další podmínkou je důvod, pro který bylo napadenému rozhodnutí vyhověno a tento důvod prospívá další osobě, vůči které opravný prostředek podán nebyl. Poslední podmínka zahrnuje, aby orgán vyššího stupně rozhodoval o všech osobách, aby tyto osoby nebyly z tzv. společného řízení vyloučeny. Uplatňuje se u odvolání, stížnosti, obnovy řízení, dovolání a u stížnosti pro porušení zákona. Jedinou výjimku, kde se tento princip neuplatňuje, tvoří odpor.

2. 2. 5 Zákaz reformationis in peius

Zákaz reformationis in peius, nebo-li zákaz změny k horšímu znamená, že pokud byl podán opravný prostředek oprávněnou osobou nebo byl tento opravný prostředek podán jinou oprávněnou osobou ve prospěch této osoby, nelze při vydání nového

¹⁸cit.: http://iuridictum.pecina.cz/w/Beneficium_cohaesionis; ke dni 4. 2. 2013

rozhodnutí zhoršit postavení osoby, která opravný prostředek podala, nebo byl, v jejíž prospěch podán jinou oprávněnou osobou. Tento princip se uplatňuje u odvolání, dovolání a u stížnosti pro porušení zákona. U obnovy řízení je tento princip částečně omezen. Uplatní se pouze v případě, pokud se obnova řízení vztahuje na výrok o trestu, dle ustanovení § 289 písmeno b: „*Byla-li povolena obnova jen ve prospěch obviněného, nesmí mu být novým rozsudkem uložen trest přísnější, než jaký mu byl uložen původním rozsudkem.*“ Princip zákazu reformationis in peius neplatí u odporu. U stížnosti je tento princip upraven jinak „*neboť se nevztahuje jen na obviněného, ale zahrnuje všechny osoby, kterých se týká stížnost sledující výhradně jejich prospěch, a to bez omezení, neboť stejně jako u odvolání a stížnosti pro porušení zákona nepřipouští žádnou změnu v neprospěch takovéto osoby*“¹⁹.

2. 3 Druhy opravných prostředků v trestním řízení

Právní teorie nedisponuje obecnou definicí opravných prostředků, proto je možné se setkat s jejich rozličnou interpretací. Například autorka odborné publikace Trestní právo procesní (2006) Prof. JUDr. Dagmar Císařová definuje opravný prostředek jako procesní úkon strany trestního řízení nebo jiné oprávněné osoby, jehož podáním zákon umožňuje domáhat se přezkoumání rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení zpravidla orgánem vyššího stupně. Současná právní úprava TŘ taxativně vyjmenovává opravné prostředky, přičemž je dělí na řádné a mimořádné.

2. 4 Řádné opravné prostředky

Mezi řádné opravné prostředky patří odvolání, stížnost a odpor. V rámci této podkapitoly se budu zabývat obecnou charakteristikou stížnosti a odporu. Charakteristika odvolání tvoří samostatnou kapitolu v mé diplomové práci.

2. 4. 1 Stížnost

Stížnost je vedle odvolání dalším řádným opravným prostředkem v trestním řízení. Podává se proti nepravomocnému usnesení, které vydal OČTŘ. Zákon v ustanovení § 141 odst. 2 TŘ vymezuje ty OČTŘ proti jejichž usnesení je stížnost přípustná. OČTŘ jsou státní zástupce, soud a policejní orgány (ustanovení § 12 odst. 1 TŘ). „*Stížností lze napadnout každé usnesení policejního orgánu. Usnesení soudu*

¹⁹MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 890.

a státního zástupce lze stížností napadnout jen v těch případech, kde to zákon výslovně připouští a jestliže rozhodují ve věci v prvním stupni“, ustanovení § 141 odst. 2 TŘ. Stížnost lze podat i proti usnesení nejvyššího státního zástupce, „*jestliže podle zákona o stížnosti přísluší rozhodnout soudu*“ (ustanovení § 141 odst. 3 TŘ). O stížnosti podané proti usnesení nejvyššího státního zástupce rozhoduje výhradně Nejvyšší soud. V případech, kdy vydá Nejvyšší soud jako OČTŘ usnesení, není proti němu možno podat stížnost.

Stížnost má obecně fakultativní suspenzivní účinek, obligatorně ho nalezneme tam, kde to zákon výslovně stanoví. Suspenzivní účinek nebude zákonem stížnosti přiznán proti usnesením, „*u nichž by odkladný účinek mohl zmařit jejich smysl (např. usnesení o vzetí obviněného do vazby)*“²⁰. Takovéto usnesení ještě nenabýlo právní moci, ale je již vykonatelné.

Zákon vymezuje velký okruh oprávněných osob, které mohou podat stížnost proti usnesení, v případě, že ji zákon připouští. Stížnost může podat osoba, které se usnesení přímo dotýká (ustanovení § 142 odst. 1 TŘ). Touto osobou se rozumí „*ten, o jehož právech nebo povinnostech nebo o jehož svobodě bylo právně v napadeném usnesení rozhodnuto*“²¹, typicky je to osoba obviněného. Další osobou, která může podat stížnost je osoba, která k usnesení dala podnět svým návrhem (ustanovení § 142 odst. 1 TŘ) a přitom se jí dané usnesení nemusí bezprostředně dotýkat. Významnou oprávněnou osobou, která má možnost podat stížnost, je státní zástupce. Státní zástupce musí ve stížnosti označit, zda jí podává ve prospěch či v neprospěch obviněného. „*Zákon připouští, aby za oprávněnou osobu, které se usnesení přímo dotýká (tzn. jejím jménem), anebo ve prospěch takovéto osoby (tzn. svým vlastním jménem) podal stížnost někdo jiný.*“²² Osobou, která může podat stížnost za obviněného, je např. jeho obhájce, či zákonný zástupce, v situaci, a to kdy je obviněného způsobilost k právním úkonům zbavena či omezena. Ve prospěch obviněného mohou dále podat stížnost osoby, proti usnesení o vazbě, o ochranném léčení a zabezpečovací detenci, které by v takovém případě mohly podat v jeho prospěch odvolání (ustanovení § 142 odst. 2 TŘ).

Oprávněná osoba má možnost se stížnosti výslovně vzdát či podanou stížnost vzít výslovně zpět (ustanovení § 144 odst. 1, 2 TŘ). Tyto dvě možnosti jsou stejně jako

²⁰MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 946.

²¹ŠÁMAL, PAVEL a kolektiv. *Trestní řád. Komentář-díl I*, 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 1090.

²²ŠÁMAL, PAVEL a kolektiv. *Trestní řád. Komentář-díl I*, 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 1091.

u odvolání projevem zásady dispoziční, kdy oprávněná osoba má možnost nakládat s dalším vývojem trestního řízení. Oproti odvolání zákon výslovně neoznačuje skutečnost, vzdání se stížnosti až po vyhlášení usnesení jako je tomu u rozsudku. Tato skutečnost vychází z ustanovení § 135 odst. 1 TŘ, v němž je stanoveno, že ne všechna usnesení je potřeba ústně vyhlásit. Vyhlášují se jen ta usnesení, která byla provedena při úkonu, při němž byla přítomna osoba, které se usnesení bezprostředně dotýká.

Lhůta pro podání stížnosti je ze zákona tři dny od oznámení usnesení a podává se u příslušného OČTŘ proti jehož usnesení stížnost směřuje. Zákon obecně stanovuje, z jakých důvodů smí oprávněná osoba stížnost podat. Prostřednictvím ní lze napadnout nesprávnost některého z výroků v usnesení a porušení ustanovení o řízení (ustanovení § 145 odst. 1 TŘ), stížnost napadá především procesněprávní vady ve vydaném usnesení. Po podání stížnosti OČTŘ, jehož usnesení napadá, o ní může tento OČTŘ sám rozhodnout (tzv. autoremedura) nebo v rámci devolutivního účinku celý spis o stížnosti předá nadřízenému orgánu, a ten o stížnosti rozhodne. Autoremedura je možná pouze za předpokladu splnění dvou zákonných podmínek, ustanovení § 146 odst. 1 TŘ „*Orgán, proti jehož usnesení stížnost směřuje, může jí sám vyhovět, nedotkne-li se změna původního usnesení práv jiné strany trestního řízení. Jde-li o usnesení policejního orgánu, které bylo vydáno s předchozím souhlasem státního zástupce nebo na jeho pokyn, může policejní orgán sám stížnosti vyhovět jen s předchozím souhlasem státního zástupce.*“

„*Nadřízeným orgánem ve smyslu ustanovení § 146 odst. 2 TŘ se rozumí:*

- a) státní zástupce, který vykonává nad přípravným řízením dozor, jde – li o stížnost proti usnesení policejního orgánu;*
- b) nadřízený státní zástupce, jde – li o stížnost proti usnesení státního zástupce;*
- c) Nejvyšší státní zástupce, jde – li o stížnost proti rozhodnutí státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství;*
- d) nadřízený krajský soud, jde – li o stížnost proti usnesení okresního soudu;*
- e) nadřízený vrchní soud, jde – li o stížnost proti usnesení krajského soudu;*
- f) Nejvyšší soud, jde – li o stížnost proti usnesení vrchního soudu.*²³

Nadřízený orgán v řízení o stížnosti přezkoumá správnost všech výroků usnesení, proti kterým mohla oprávněná osoba podat stížnost a taktéž řízení, které předcházelo vydání napadeného usnesení (ustanovení § 147 odst. 2 TŘ). OČTŘ v řízení o stížnosti je

²³MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 950 - 951.

vázán principem zákazu reformationis in peius (změny k horšímu) a principem beneficium cohesionis. Po přezkoumání podané stížnosti ji nadřízený orgán buď „zamítne“²⁴ nebo napadené usnesení „zruší a ve věci sám rozhodne nebo uloží orgánu, proti jehož rozhodnutí stížnost směřuje, aby o věci znovu jednal a rozhodl“²⁵.

2. 4. 2 Odpor

Odpor je řádný opravný prostředek, který lze podat proti trestnímu příkazu. Trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku a samosoudce ho vydá ve zjednodušeném řízení po zkráceném přípravném řízení. Soudce v trestním příkazu nemusí uvést odůvodnění, musí ovšem uvést poučení o tom, že obviněný může podat ve lhůtě stanovené zákonem (8 dnů) odpor. V případě, že obviněný podá odpor, trestní příkaz se automaticky ex lege ruší a samosoudce ve věci nařídí hlavní líčení, kde není soud vázán principem reformationis in peius (ustanovení § 314 odst. 2 TŘ „*při projednání věci v hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu*“). Soud může v hlavním líčení ve vydaném rozhodnutí vyměřit obviněnému větší trest než ten, který mu byl vyměřen v trestním příkazu.

2. 5 Mimořádné opravné prostředky

„*Mimořádný opravný prostředek je procesní úkon oprávněné osoby učiněný po právní moci napadeného rozhodnutí, jehož podáním takové osobě zákon výjimečně v přesně stanoveném a zpravidla omezeném rozsahu umožňuje domoci se přezkoumání vydaného soudního rozhodnutí orgánem k tomu zákonem určeným a dosáhnout tak v případě úspěchu, zpravidla po provedení dalšího řízení, vydání rozhodnutí jiného nebo alespoň nového projednání ve věci orgánem prvního stupně anebo výjimečně orgánem druhého stupně či jiným OČTŘ.*“²⁶ Mezi mimořádné opravné prostředky patří dovolání, obnova řízení a stížnost pro porušení zákona, přičemž se podávají proti pravomocným rozhodnutím a napadají jak věcnou, tak právní část napadeného rozhodnutí.

²⁴ustanovení § 149 odst. 1 TŘ

²⁵ustanovení § 149 odst. 1 TŘ

²⁶ŠÁMAL, Pavel. *Opravné prostředky v trestním řízení: Stížnost pro porušení zákona, Obnova řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 7.

2. 5. 1 Dovolání

Dovolání je jedním z nejmladších mimořádných opravných prostředků, který se vyskytuje v současném TŘ, kam jej včlenila velká novela provedená zákonem č. 265/2001 Sb., účinná od 1. 1. 2002. Již v prvním roce její účinnosti bylo k Nejvyššímu soudu podáno „celkem 1033 dovolání“²⁷. V současném TŘ je dovolání vymezeno v ustanovení § 265a a násl.

„Dovoláním lze napadnout pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, jestliže soud rozhodl ve druhém stupni a zákon to připouští“ ustanovení § 265a TŘ. Pravomocné rozhodnutí ve věci samé, proti kterým lze podat dovolání, zákon taxativně vymezuje v ustanovení § 265a odst. 2 TŘ. Další podmínkou pro podání dovolání jsou důvody pro jeho podání, které opět TŘ taxativně vymezuje v ustanovení § 265b odst. 1.

Pro dovolání je typická neexistence suspenzivního účinku a tedy odkladu právní moci a vykonatelnosti rozhodnutí. Pokud povaha věci vyžaduje suspenzivní účinek, rozhodne o něm Nejvyšší soud na návrh předsedy senátu soudu prvního stupně, či o něm rozhodne i bez návrhu. Základním rozdílem od podání řádných opravných prostředků je nemožnost soudu prominout zmeškanou lhůtu pro podání dovolání. Z tohoto důvodu zákon přiznává poměrně dlouhou lhůtu na možnost podat tento mimořádný opravný prostředek. Tato lhůta činí dva měsíce od doručení rozhodnutí, proti kterému dovolání směřuje. Podává se u soudu prvního stupně, který ve věci samé rozhodl. Soud prvního stupně zkontroluje, zda podané dovolání splňuje náležitosti obsahu dovolání, podle ustanovení § 265f odst. 1. „v dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§59 odst. 3 TŘ) podání uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, který výrok, v jakém rozsahu i z jakých důvodů napadá a čeho se dovolatel domáhá, včetně konkrétního návrhu na rozhodnutí dovolacího soudu“. V případě, že soud prvního stupně zjistí vady, vyzve osoby, které dovolání podaly, aby tyto vady ve lhůtě dvou týdnů odstranily. Zároveň předseda senátu oprávněné osoby upozorní na možnost odmítnutí dovolání Nejvyšším soudem v případě neodstranění zjištěných vad. Zde se projevuje devolutivní účinek, kdy pouze Nejvyšší soud může o dovolání rozhodnout, a to i v případě jeho odmítnutí. Osoby aktivně legitimované k podání dovolání jsou státní zástupce a obviněný. Specifikem u obviněného je, že jej může podat pouze prostřednictvím svého obhájce.

²⁷DOLEŽEL, Radek. První rok dovolacího řízení. Trestněprávní revue, 2003, č. 2. s. 34.

Pokud předseda senátu v podaném dovolání nezjistí žádné vady, přidělí celý spis, který se týká podaného mimořádného prostředku příslušnému dovolacímu soudu, což je Nejvyšší soud a ten o něm začne jednat. V případě taxativně vymezených důvodů v ustanovení § 265i TR, jej může dovolací soud odmítnout, přičemž musí přesně stanovit důvody, pro které dovolání odmítá. Neodmítne – li dovolací soud podané dovolání, tak jej v rozsahu přezkumných bodů vyčleněných v dovolání z hlediska zákonnosti a odůvodněnosti přezkoumá, zde se projeví princip vymezeného přezkoumání dovolacím soudem. Nejvyšší soud může poté dovolání zamítnout, jestliže zjistí, že dovolání není patřičně důvodné. V opačném případě, tzn., pokud zjistí, že je dovolání důvodné, zruší jím napadené rozhodnutí nebo pouze jeho část. V důsledku kasačního principu zrušené rozhodnutí vrátí zpět soudu, který dané rozhodnutí vydal či o něm může Nejvyšší soud rozhodnout sám, přičemž je vázán principem reformationis in peius v případě, že dovolání podal obviněný. Obdobně tento princip reformationis in peius platí v situaci, kdy o podaném dovolání, v rámci nového přezkumu a rozhodnutí, který soudu, o jehož rozhodnutí jde, přikázal znova rozhodnout Nejvyšší soud. U podání dovolání státním zástupcem tento princip neplatí.

Nejvyšší soud rozhoduje o podaném dovolání ve veřejném zasedání. V neveřejném tam, kde to stanoví zákon (ustanovení § 265r odst. 1). Nové důkazy se provedou pouze výjimečně z rozhodnutí Nejvyššího soudu, aby mohl ve věci rozhodnout. Dle ustanovení § 265s odst. 1 TR „*OČTŘ, jemuž věc byla přikázána k novému projednání a rozhodnutí, je vázán právním názorem, který vyslovil ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud, a je povinen provést úkony a doplnění, jejichž provedení Nejvyšší soud nařídil.*“

2. 5. 2 Obnova řízení

„*Obnova řízení je mimořádným opravným prostředkem, který slouží k nápravě vad ve skutkových zjištěních, jež vznikly tím, že soudu nebyly v době vynesení rozhodnutí známy skutečnosti nebo důkazy způsobilé vnést odlišný pohled na skutkový stav věci, následné právní posouzení a výrok o vině a trestu.*“²⁸ Obnova řízení je upravena v ustanovení § 277 TR a násl. Z výše zmíněné definice vyplývá, že obnova řízení je specifickým mimořádným opravným prostředkem, který nezkontroluje zákonnost původního rozhodnutí, ale zkoumá, zda vyšly najevo nové skutečnosti pro posouzení

²⁸ http://profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=16&id_article=255067&ccsum=09ec7ea7, ke dni 7. 2. 2013

nového stavu, či nějaké skutečnosti byly, ale zanikly. Tyto skutečnosti jsou důvodem pro vydání nového rozhodnutí soudem v dané věci. Zákon taxativně vymezuje rozhodnutí v ustanovení § 277 a § 288, proti kterým lze podat obnovu řízení.

Novými skutečnostmi jsou z hlediska obnovy řízení takové skutečnosti, které nebyly předmětem dokazování nebo zjišťování v předchozích řízeních a tedy nejsou předmětem skutkových zjištění pro dané rozhodnutí.

„Např. obnova řízení ve věci loupeže – nález Ústavního soudu; sp. zn. I. ÚS 2517/08: stěžovatel podal v zastoupení své obhájkyň ústavní stížnost k Ústavnímu soudu, neboť se domníval, že bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces předchozími usneseními Městského a Obvodního soudu v Praze. Ústavní soud stěžovateli vyhověl. Jednalo se o návrh na obnovu řízení poté, co vyšly najevo nové skutečnosti. Ve znaleckém posudku ze dne 17. 12. 2007 byla uvedena možná výška pachatele trestného činu na 179, 7 cm. Ovšem podle zprávy lékařky Vězeňské služby ČR ze dne 8. 2. 2008 činila výška stěžovatele 167, 5 cm. Z tohoto důvodu stěžovatel podal návrh na obnovu řízení, kterou Obvodní soud v Praze zamítl s tím, že neshledává tuto skutečnost za relevantní pro obnovu řízení.“

Osoby oprávněné podat návrh na obnovu řízení jsou státní zástupce, který tak může učinit i v neprospěch obviněného, obviněný a osoby, které mohly podat v jeho prospěch odvolání (ustanovení § 280 odst. 3 TŘ). Návrh na obnovu řízení může být vzat zpět do té doby, než se soud prvního stupně odebere k závěrečné poradě (ustanovení § 280 odst. 4 TŘ).

Řízení o tomto specifickém mimořádném opravném prostředku je rozděleno do dvou částí. První část je samotné řízení o povolení obnovy. Soud přezkoumá všechny skutečnosti, které by vedly k povolení obnovy řízení a zjistí, zda jsou tyto skutečnosti pro obnovu relevantní. *„Příslušnost soudu k rozhodování o návrhu na povolení obnovy je stanovena v závislosti na okolnosti, ve kterém stadiu skončilo původní trestní stíhání“*²⁹ Po přezkumu možných relevantních skutečností soud obnovu buď povolí, či návrh na povolení obnovy zamítne. Zákon taxativně vyjmenovává v ustanovení § 283 TŘ, ve kterých případech je možné z formálních důvodů zamítnout obnovu řízení. V případě zamítnutí návrhu na obnovu řízení soud jedná v neveřejném zasedání, v ostatních případech rozhoduje v zasedání veřejném. Například podá – li návrh na

²⁹CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, GRIVKA, Tomáš, KLOUČKOVÁ, Světlana, MANDÁK, Václav, PÚRY, František, REPÍK, Bohumil, RUŽEK, Antonín. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Linde, 2006. s. 676.

obnovu řízení neoprávněná osoba či návrh na obnovu směřuje pouze proti výrokům v rozhodnutí, u kterých není obnova přípustná, návrh na obnovu řízení zamítne. Jestliže soud shledá důvody, které opravňují povolit řízení obnovy, vydá o této skutečnosti usnesení. „*Proti rozhodnutí o návrhu na povolení obnovy je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek*“ ustanovení § 286 odst. 3 TŘ.

Druhou částí je řízení po povolení obnovy řízení. „*V řízení po pravomocném povolení obnovy se věc, a to buď v celém rozsahu, nebo zčásti, znovu projedná a rozhodne.*“³⁰ Soud tedy zruší původní rozhodnutí buď celé, nebo pouze zčásti, což záleží na tom, v jakém rozsahu je návrh na obnovu řízení relevantní. Pokud soud zruší výrok o vině, je povinen automaticky zrušit i výrok o trestu a další výroky, které navazují na výrok o vině. „*V případě, že obviněný vykonával trest odnětí svobody uložený mu původním rozsudkem, rozhodne soud po právní moci usnesení, jímž spolu s povolením obnovy zrušil výrok o tomto trestu, neprodleně o vazbě.*“³¹ V řízení po povolení obnovy se pokračuje ve fázi, v jaké bylo pravomocně rozhodnuto původní řízení.

2. 5. 3 Stížnost pro porušení zákona

„*Stížnost pro porušení zákona je mimořádný opravný prostředek, který směřuje jen proti pravomocnému rozhodnutí soudu nebo státního zástupce. Účelem stížnosti pro porušení zákona je náprava právních vad pravomocných rozhodnutí nebo náprava vadného postupu řízení, které předcházelo pravomocnému rozhodnutí.*“³² Stížnost pro porušení zákona se podává k Nejvyššímu soudu a může jí podat pouze ministr spravedlnosti. Ministr spravedlnosti jí může podat ve prospěch i v neprospěch obviněného, její podání je pouze fakultativní. Sám obviněný může dát podnět ministru spravedlnosti, aby stížnost pro porušení zákona podal. „*Protože jde o opravný prostředek, kterým disponuje pouze ministr spravedlnosti, jakožto reprezentant jen jedné procesní strany – státu, dospěl v roce 2001 Ústavní soud k závěru, že jí jsou dotčena práva obviněného na „rovnost zbraní“.* Vzhledem k tomu zrušil mj. ustanovení § 272 trestního řádu, které umožňovalo v případě porušení zákona ve prospěch obviněného napadené rozhodnutí zrušit. Nejvyššímu soudu tak pro takové případy zbyla

³⁰MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 995.

³¹MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 995.

³²http://www.nsoud.cz/judikaturans_new/ns_web.nsf/web/Rozhodovacicinnost~Pruvodcerizenim~Stiznost_pro_poruseni_zakona~?openDocument&lng=CZ, ke dni 8. 2. 2013

pouze možnost vyslovit porušení zákona tzv. „akademickým výrokem“, ale napadené rozhodnutí ponechat v platnosti.“³³

Základním rozdílem při rozhodování obviněného, jaký mimořádný prostředek podat, zda má podat stížnost pro porušení zákona či podat návrh na obnovu řízení, je v přesném vymezení skutkových vad. Stížnost pro porušení zákona se podává pouze v případě, kdy obviněný poukazuje na právní vady v pravomocném rozhodnutí či poukazuje na vady v celkovém průběhu řízení. Tyto dva mimořádné opravné prostředky jsou stejné i z hlediska lhůty pro jejich podání. Zákon neuvádí žádnou lhůtu pro podání stížnosti pro porušení zákona (odstraněna novelou TŘ provedenou zákonem č. 539/2004 Sb.) či lhůtu pro obnovu řízení. Pouze vymezuje případy, za kterých se nesmí obnova řízení v neprospěch obviněného podat. U stížnosti pro porušení zákona zákon stanoví, že musí obsahovat obecné náležitosti a dále z ní musí být patrné, „*proti kterému rozhodnutí směřuje, který výrok, v jakém rozsahu i z jakých důvodů napadá a čeho se ministr spravedlnosti domáhá*“, ustanovení § 267 odst. 1 TŘ. Obligatorní náležitostí, kterou musí stížnost pro porušení zákona obsahovat je odůvodnění jejího podání. V případě, že ministr spravedlnosti podanou stížnost pro porušení zákona řádně neodůvodní, je povinen jí ze zákona odůvodnit do 14 dnů od jejího podání (ustanovení § 266a TŘ).

„Po novele TŘ provedené zákonem č. 265/2001 Sb. se v řízení o stížnosti pro porušení zákona neuplatňuje revizní princip, ale princip vymezeného přezkoumání, neboť podle ustanovení § 267 odst. 3 TŘ Nejvyšší soud přezkoumá zákonnost a odůvodněnost zásadně jen těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona ministrem spravedlnosti podána a to v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející.“³⁴ Jestliže bylo v rozhodnutí, proti kterému směřuje stížnost pro porušení zákona, rozhodnuto o více obviněných současně, přezkoumá Nejvyšší soud pouze tu část napadeného rozhodnutí, která se týká odůvodnění jen některého z mnoha obviněných v podané stížnosti pro porušení zákona. Účinky přezkumu se posuzují dle práva účinného v době vydání napadeného rozhodnutí (ex tunc).

³³http://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%AD%C5%BEnost_pro_poru%C5%A1en%C3%AD_z%C3%A1ko na, ke dni 28. 6. 2013

³⁴CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, GŘIVKA, Tomáš, KLOUČKOVÁ, Světлана, MANDÁK, Václav, PÚRY, František, REPÍK, Bohumil, RUŽEK, Antonín. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Linde, 2006. s. 981.

Po podání stížnosti pro porušení zákona ministrem spravedlnosti jí Nejvyšší soud zamítne nebo zjistí porušení zákona. Dle ustanovení § 268 odst. 1 TŘ *„Nejvyšší soud zamítne stížnost pro porušení zákona, a) není – li přípustná, b) byla – li podána opožděně, nebo, c) není – li důvodná.“* Zamítnutí se děje formou usnesení. V případě, že Nejvyšší soud shledá, že zákon byl porušen, vydá rozsudek, v němž konstatuje porušení zákona (ustanovení § 268 odst. 2 TŘ).

Z hlediska obviněného je Nejvyšší soud povinen řídit se tím, zda byla stížnost pro porušení zákona podána v jeho prospěch či v neprospěch. Pokud byla stížnost pro porušení zákona podána v jeho prospěch, musí se Nejvyšší soud při přezkumu držet zákazem reformacio in peius (tento princip je u stížnosti pro porušení zákona zakotvený v ustanovení § 273 TŘ). Při vydání nového rozhodnutí ve věci o ní může rozhodnout sám Nejvyšší soud, nebo Nejvyšší soud přidělí věc soudu, který vydal napadené rozhodnutí. Dle ustanovení § 270 odst. 4 TŘ *„je OCTŘ, jemuž byla věc přikázána Nejvyšším soudem, vázán jeho názorem a je povinen provést procesní úkony, jejichž provedení Nejvyšší soud nařídil“.*

3 Základní zásady odvolacího řízení

V rámci třetí kapitoly mé diplomové práce se budu zabývat základními zásadami odvolacího řízení. Tyto zásady se uplatňují v jednotlivých stádiích trestního řízení (viz podkapitola 2. 1. 2), ovšem nemusí se v jednotlivých stádiích trestního řízení uplatňovat ve stejném rozsahu. Typickým příkladem je zásada obžalovací, která se neuplatní v přípravném řízení, ale až v řízení před soudem. V následujícím výkladu se zaměřím výlučně na zásady, které jsou typické pro řízení odvolací.

Základní zásady jsou zakotveny v části první, hlavě první, ustanovení § 2 TŘ na rozdíl od zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, ve kterém jsou jednotlivé zásady rozmělněny v celém právním předpise, a celá řada základních zásad pro tuto oblast práva zde definována vůbec není, dále nalezneme některé zásady upravené v ustanovení § 3 zákona č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů a v Mezinárodních předpisech.

Definici základních zásad uvedl Jiří Jelínek ve své publikaci *Trestní právo procesní*: „Základní zásady trestního řízení jsou určité právní principy, vůdčí právní ideje, jimiž je ovládáno trestní řízení“³⁵.

3. 1 Zásada řádného zákonného procesu

Zásada řádného zákonného procesu je typická pro celé trestní řízení a proto se uplatňuje i v řízení odvolacím. Její vymezení nalezneme v ustanovení § 2 odst. 1 TŘ „Nikdo nemůže být stíhán jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví tento zákon.“ Z pohledu opravného řízení a tedy i odvolacího řízení je tato zásada velmi důležitá, neboť slouží k tomu, aby byly v rámci přezkumného řízení odstraněny všechny vady napadeného rozhodnutí a tím byl dodržen řádný zákonný proces.

Samotné odvolací řízení má sloužit k tomu, aby byl zjištěn správně skutkový stav věci. Odvolací soudy mají tedy přezkoumat napadený rozsudek odvoláním a zjistit, zda byly dodrženy procesní předpisy, jak v napadeném rozsudku, tak v řízení mu předcházejícím. Rozsudek může být odvolacím soudem zrušen:

„a) pro podstatné vady řízení, které rozsudku předcházelo, zejména proto, že v tomto řízení byla porušena ustanovení, jimiž se má zabezpečit objasnění věci nebo právo

³⁵JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Linde, 2010. s. 523.

obhajoby, jestliže mohly mít vliv na správnost a zákonnost přezkoumávané části rozsudku,

b) pro vady rozsudku, zejména pro nejasnost nebo neúplnost jeho skutkových zjištění týkajících se přezkoumávané části rozsudku, nebo proto, že se ohledně takové části soud nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí,

c) vzniknou-li pochybnosti o správnosti skutkových zjištění ohledně přezkoumávané části rozsudku, k objasnění věci je třeba důkazy opakovat nebo provádět důkazy další a jejich provádění před odvolacím soudem by znamenalo nahrazovat činnost soudu prvního stupně,

d) bylo-li v přezkoumávané části rozsudku porušeno ustanovení trestního zákona,

e) je-li uložený trest v přezkoumávané části rozsudku nepřiměřený,

f) je-li rozhodnutí o uplatněném nároku poškozeného v přezkoumávané části rozsudku nesprávné,

g) není-li v souladu s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení státní zástupce soudu navrhl; to neplatí, jde-li o výrok o uplatněném nároku poškozeného, který s dohodou o vině a trestu nesouhlasil, nebo poškozeného, jehož řádně uplatněný nárok dohodě o vině a trestu neodpovídá.“³⁶

Právo na spravedlivý proces je také zakotveno v čl. 81 a 82 zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, dále v Evropské úmluvě o lidských právech. „Článek 6 Úmluvy: Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem.“³⁷

3. 2 Zásada zajištění práva na obhajobu

Mezi další zásadu odvolacího řízení můžeme zařadit **zásadu zajištění práva na obhajobu**; ustanovení § 2 odst. 13 TŘ: „Ten, proti němuž se trestní řízení vede, musí být v každém období řízení poučen o právech umožňujících mu plné uplatnění obhajoby a o tom, že si též může zvolit obhájce; všechny orgány činné v trestním řízení jsou povinny umožnit mu uplatnění jeho práv.“ Tato zásada je v odvolacím řízení vymezena v ustanovení § 251 odst. 2 TŘ předseda senátu ustanoví obžalovanému obhájce, pokud si ho sám nezvolí za účelem odůvodnění odvolání nebo samotnému obhajování

³⁶ ustanovení § 258 odst. 1 TŘ

³⁷HUBÁLKOVÁ, Eva. *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika*. Praha: Linde, 2003. s. 137.

v odvolacím řízení. Po velké novele TŘ z roku 2001 byla tato zásada posílena, neboť je důležité podané odvolání oprávněnou osobou náležitě odůvodnit.

3. 3 Zásada oficiality a zásada legality

Zásada oficiality je pro zahájení odvolacího řízení a i řízení opravného zásadně překonána, neboť odvolací řízení, taktéž opravné řízení se zahájí vždy po podání opravného prostředku oprávněnou osobou. Pro zahájení odvolacího a také opravného řízení je tedy typická zásada dispoziční. Strany tak vyslovují pochybnost o korektnosti napadeného rozhodnutí. Ovšem v dalším průběhu odvolacího a opravného řízení se již tato zásada uplatní, neboť orgány druhé instance musí učinit vše pro to, aby došlo k samotnému naplnění účelu přezkumného řízení.

V důsledku velké novely TŘ z roku 2001 byla tato zásada velmi omezena, což bylo zapříčiněno omezením revizního principu, který byl nahrazen principem vymezeného přezkumu ze strany podatele opravného prostředku (viz. podkapitola 2. 2. 1) a z tohoto důvodu se v odvolacím řízení a celkově tedy v opravném řízení uplatňuje zásada dispoziční. Typickým projevem zásady oficiality je princip beneficium cohaesionis.³⁸

Zásada oficiality je vymezena v ustanovení § 2 odst. 4 TŘ „*Jestliže tento zákon nestanoví něco jiného, postupují orgány činné v trestním řízení z úřední povinnosti.*“

Zásada legality představuje projev státního zástupce v odvolacím řízení podávat opravné prostředky i v neprospěch obviněného.

3. 4 Zásada obžalovací

Vymezení **zásady obžalovací** nalezneme v ustanovení § 2 odst. 8 TŘ „*Trestní stíhání před soudy je možné jen na základě obžaloby nebo návrhu na potrestání, které podává státní zástupce. Veřejnou žalobu v řízení před soudem zastupuje státní zástupce.*“ Státní zástupce je omezen tím, že v odvolacím řízení nemůže rozšířit předmět obžaloby o nový skutek. Dalším projevem této zásady v odvolacím řízení je skutečnost, že zákon stanoví povinnost státního zástupce účastnit se veřejného zasedání (ustanovení § 263 odst. 2).

³⁸MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 898.

3. 5 Zásada veřejnosti

Odvolací řízení je zásadně řízení veřejné. Výjimku tvoří případy, kdy odvolací soud bude řešit např. odmítnutí odvolání, které nemá předepsané obsahové náležitosti nebo při zamítnutí odvolání, když bylo odvolání podáno osobou neoprávněnou nebo v případech při zrušení rozsudku a postoupení věci jinému věcně příslušnému orgánu. V těchto případech (tzv. formálních a absolutních důvodů) bude odvolací soud rozhodovat v řízení neveřejném. V neveřejném zasedání bude odvolací soud rozhodovat taky v případě, když dle ustanovení § 258 odst. 1 TŘ zrušuje rozsudek, přičemž je jasné, že vadu nelze odstranit v řízení veřejném.

3. 6 Zásada rychlosti řízení

Zásada rychlosti řízení je zakotvena v ustanovení § 2 odst. 4 TŘ a stanoví, že orgány činné v trestním řízení musí trestní věci projednávat urychleně a zároveň bez zbytečných průtahů. V rámci odvolacího řízení se uplatní zejména v dodržení zákonných lhůt – např. ustanovení § 248 odst. 1 TŘ, dále je tato zásada spojována s posílením apelačního principu po velké novele TŘ z roku 2001 v odvolacím řízení. Odvolací soud by měl po doplnění potřebných důkazů sám ve věci rozhodnout a pouze výjimečně vrátit věc soudu prvního stupně.

3. 7 Zásada presumpce nevinny

Další typickou zásadou pro odvolací řízení je **zásada presumpce nevinny**; ustanovení § 2 odst. 2 TŘ: „*Dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen.*“ Vyplývá z ústavněprávního charakteru, zakotvuje základní právo na spravedlivý proces, které se řadí mezi základní lidská práva a objevuje se v jednotlivých ustanoveních Evropské úmluvy o lidských právech a ve Všeobecné deklaraci lidských práv. Základní rozhraní, kdy se již tato zásada neuplatňuje, je vydání odsuzujícího rozsudku o vině soudem prvního stupně.

3. 8 Zásada materiální pravdy

Zásada materiální pravdy se též může označovat jako zásada zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností. V rámci odvolacího řízení se

uplatní tak, že „*odvolací řízení je založeno na apelačním principu s prvky kasace, a proto, pokud se soud druhého stupně neztotožní se skutkovým zjištěními rozsudku soudu prvního stupně, je zásadně povinen doplnit dokazování k odstranění zjištěných vad, nejde-li o takové vady, které vyžadují opakování hlavního líčení nebo provádění rozsáhlého a obtížně proveditelného doplnění dokazování*“³⁹.

3. 9 Zásada ústnosti a bezprostřednosti

Tyto dvě zásady spolu úzce souvisí, a proto je uvádím dohromady. Jsou zejména typické pro řízení před soudem. **Zásada ústnosti** je vyjádřena v ustanovení § 2 odst. 11 TŘ, kdy stanoví, že „*jednání před soudy je ústní; důkaz výpověďmi svědků, znalců a obviněného se provádí zpravidla tak, že se tyto osoby vyslychají*“. V odvolacím řízení se uplatní v rámci dokazování před odvolacím soudem zejména při veřejném zasedání, neboť je toto řízení založeno na apelačním principu s prvky kasace, z tohoto důvodu je odvolací soud zásadně povinen doplnit dokazování k tomu, aby odvolací soud odstranil zjištěné vady.⁴⁰

Zásada bezprostřednosti se v odvolacím řízení uplatní taky zejména při dokazování, neboť odvolací soud rozhodne na základě důkazů, které před ním byly předvedeny, a může si sám o nich vytvořit jasnou představu k tomu, aby byl schopen ve věci znova rozhodnout.

3. 10 Zásada vyhledávací

Tato zásada je typická zejména pro přezkumné řízení, ve kterém se uplatní apelační princip nebo jeho prvky. Z toho můžeme usoudit, že se zásada vyhledávací uplatní zejména v řízení odvolacím, které je postaveno po velké novele z roku 2001 na principu apelačním s prvky kasace. Zásada vyhledávací jako zásada ústnosti a bezprostřednosti souvisí s dokazováním v odvolacím řízení. Odvolací soud může jako strany řízení sám vyhledávat důkazy, aby mohl ve věci rozhodnout.

3. 11 Zásada volného hodnocení důkazů

„*Orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě*

³⁹ MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 909.

⁴⁰ MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 904.

*i v jejich souhrnu.*⁴¹ Tato zásada je v odvolacím řízení omezena a to v důsledku velké novely TŘ z roku 2001, kdy se do popředí dostal v odvolacím řízení apelační princip s prvky kasace. Z tohoto důvodu je odvolací soud při svém hodnocení důkazů vázán ustanovením § 263 odst. 7 TŘ „Z hlediska změny nebo doplnění skutkových zjištění odvolací soud může přihlížet jen k důkazům, které byly provedeny ve veřejném zasedání před odvolacím soudem; tyto důkazy hodnotí v návaznosti na důkazy provedené soudem prvního stupně v hlavním líčení. Odvolací soud je vázán hodnocením těchto důkazů soudem prvního stupně s výjimkou těch důkazů, které odvolací soud sám ve veřejném zasedání znovu provedl.“

⁴¹ ustanovení § 2 odst. 6 TŘ

4 Charakteristika odvolání

„Odvolání má povahu dispozitivního procesního úkonu učiněného osobou k tomu oprávněnou trestním řádem, a jeho účinným podáním se zahajuje odvolací řízení.“⁴² Odvolání se podává proti rozsudku vydaném soudem prvního stupně. V rámci opravných prostředků má specifické a výjimečné postavení, které spočívá: „Toto zvláštní a výjimečné postavení odvolání je dáno nejen tím, že se jím napadá ještě nepravomocné rozhodnutí, ale hlavně tím, že předmětem jeho napadení, a v jeho důsledku i přezkoumání, je rozsudek soudu prvního stupně, který není jen výsledkem, bilancí, shrnutím soudního projednávání, ale celého řízení ve věci.“⁴³

4. 1 Specifické principy

Mezi specifické principy, které jsou vlastní jak řízení o opravných prostředcích, tak v řízení o odvolání lze zařadit:

- princip apelace a princip kasace;
- princip beneficium cohesionis;
- princip vymezeného přezkoumání;
- princip zákaz reformationis in peius;
- účinek devolutivní a suspenzivní.

4. 1. 1 Princip apelační a princip kasační

Míra uplatnění těchto principů v odvolacím řízení nese značné rozdíly, z hlediska, jaký orgán vydá konečný rozsudek v dané věci. Pro princip apelace je charakteristické, že odvolací soud při zjištění vad napadeného rozsudku, tento rozsudek zruší, vady odstraní a sám ve věci vydá rozsudek nový. Odvolací soud přezkoumává jak vady právní, tak vady skutkové, přičemž není vázán skutkovým zjištěním soudu, který vydal rozsudek v prvním stupni. *„Apelační princip představuje materiální i formální způsob přezkoumávání rozhodnutí v systému dvou skutkových instancí, jehož výsledkem*

⁴²PÚRY, F. SOTOLÁŘ, A. *Poznámky k rozhodování odvolacího soudu v trestním řízení po tzv. velké novele trestního řádu. Bulletin advokacie, 2005, č. 5.*

⁴³LANGER, Petr. *Je třeba nově upravit odvolání v trestních věcech? Trestněprávní revue, 2007, č. 5.*

je vlastní rozhodnutí soudu, který o opravném prostředku rozhoduje.“⁴⁴ U Apelačního principu je zásadní užití devolutivního účinku.

Při uplatnění principu kasace v odvolacím řízení odvolací soud napadený rozsudek zruší a věc vrátí soudu, který rozhodoval v prvním stupni k novému projednání a vydání nového rozsudku. V rámci uplatnění tohoto principu odvolací soud není oprávněn vydat ve věci vlastní rozsudek. Odvolací soud taktéž není oprávněn provádět ve věci dokazování a tím měnit skutkové zjištění v rozsudku soudu prvního stupně. „Kasační princip představuje formální způsob přezkoumávání rozhodnutí vždy s devolutivním účinkem v systému dvou nebo tří instancí, kdy instance, jejíž rozhodnutí je přezkoumáváno, je vždy instancí skutkovou, a instance, která rozhodnutí přezkoumává, je instancí právní.“⁴⁵

V současné době, respektive po tzv. velké novele TŘ provedené zákonem č. 265/2001 Sb., účinné od 1. ledna 2002 je pro odvolací řízení charakteristické využití principu apelace s prvky principu kasace, tedy uplatnění tzv. *smíšeného typu opravného prostředku*. „Smíšený typ opravného prostředku představuje jednotný opravný prostředek, jímž je možno napadat rozsudek jak v otázkách právních, tak v otázkách skutkových, čemuž odpovídá oprávnění opravného soudu zkoumat věc jak po stránce skutkové, tak po stránce právní, a to v systému dvou skutkových instancí.“⁴⁶ Apelační princip se stal v právní úpravě odvolání ovládající a princip kasační modifikující.⁴⁷ Odvolací soud může zpravidla sám napadený rozsudek zrušit a ve věci samé sám rozhodnout, přičemž se může odchýlit od skutkového zjištění soudu prvního stupně, když v rámci svého přezkumu provedl znova důkazy, které byly provedeny již v hlavním líčení, nebo provedl nové důkazy, které dosud provedeny nebyly (ustanovení § 249 odst. 3 TŘ „Odvolání lze opřít o nové skutečnosti a důkazy“). V případě, kdy není možné, aby odvolací soud vydal ve věci nový rozsudek, zejména v případech, ve kterých by bylo nutné opakovat hlavní líčení nebo opakovat rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění dokazování, odvolací soud je oprávněn příslušnou věc vrátit

⁴⁴ LANGER, Petr. *Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci*. Trestněprávní revue. 2008. Č. á. Str. 221.

⁴⁵ LANGER, Petr. *Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci*. Trestněprávní revue. 2008. Č. á. Str. 222.

⁴⁶ LANGER, Petr. *Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci*. Trestněprávní revue. 2008. Č. á. Str. 222.

⁴⁷ LANGER, Petr. *Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci*. Trestněprávní revue. 2008. Č. á. Str. 223.

soudu prvního stupně, aby o ní soud prvního stupně opět rozhodl (ustanovení § 259 odst. 1 TRŘ).⁴⁸

Důvodem a výhodou posílení apelačního principu na úkor principu kasačního v odvolacím řízení je podstatné zrychlení samotného řízení, kdy odvolací soud nemusí věc znovu vracet soudu prvního stupně (uplatňují se zde zásady hospodárnosti a rychlosti řízení) a zároveň tím dochází k větší efektivitě v řízení, která je spatřována zejména v tom, že odvolací soud, při splnění zákonných předpokladů může provést širší dokazování v dané věci. V rámci dokazování při uplatnění apelačních prvků by měla být posílena úloha stran při uplatňování důkazů na podporu svých odvolání nebo na obranu svých vyjádření proti odvolání podané druhou stranou.⁴⁹ „Z tohoto pohledu se uplatnění apelačního principu jeví jako jeho výhoda, ovšem pouze do té doby, než se v odvolacím řízení ukáže potřeba ve věci provádět rozsáhlé dokazování, třeba i s nezbytným, a to i opakovaným odročováním veřejného zasedání.“⁵⁰ Ovšem je nutné podotknout, že i u kasačního principu je spatřována výhoda zejména ze zřetele rychlosti řízení, neboť zákon umožňuje, aby v dané věci rozhodl soud, který je s danou věcí již seznámen. Ovšem i samotném uplatnění kasačního principu v odvolacím řízení z hlediska rychlosti řízení je spatřována značná nevýhoda, která spočívá ve „skutečnosti, že proti rozhodnutí soudu prvního stupně po zrušení a vrácení věci je opět přípustný opravný prostředek, přičemž není vyloučeno, aby se celý proces několikrát až do pravomocného vyřízení věci opakoval“⁵¹.

Naopak nevýhodou apelačního principu je obava, že by v rámci odvolacího řízení mohly odvolací soudy zejména nahradit činnost soudů prvního stupně, v případě, že by při své přezkumné činnosti shledaly, že soud prvního stupně chybně zjistil skutkový stav věci. Další nevýhoda tohoto principu je spatřována v dojmu snížení odpovědnosti soudu prvního stupně za správnost jeho rozhodnutí, přičemž v takovém případě rozsudky takovýchto soudů nabývají na pocitu pouze tzv. předběžných rozhodnutí a tím autorita soudů v prvním stupni velmi strádá. Na druhou stranu, pokud by byl v odvolacím řízení uplatněn pouze princip kasační vedlo by to k argumentaci, že

⁴⁸MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 886.

⁴⁹ PIPEK, Jiří. *Novelizace úpravy odvolání v trestním řízení*. Bulletin advokacie, 2001, č. 11-12, s. 98.

⁵⁰ LANGER, Petr. *Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci*. Trestněprávní revue. 2008. Č. á. Str. 226.

⁵¹ LANGER, Petr. *Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci*. Trestněprávní revue. 2008. Č. á. Str. 226.

i při přednostním uplatnění tohoto principu by se snížil pocit odpovědnosti soudu prvního stupně, neboť odvolací soud by nemohl kontrolovat jeho závěry.⁵²

Z výše zmíněných výhod a nevýhod apelačního a kasačního principu je zřejmé, že uplatnění pouze jednoho z těchto principů je chybné a proto se jeví jako nejvhodnější smíšené užití těchto dvou principů.

4. 1. 2 Princip beneficium cohaesionic

Tento princip je zakotven v ustanovení § 261 TR „*Prospívá – li důvod, z něhož rozhodl odvolací soud ve prospěch některého obžalovaného, také dalšímu spoluobžalovanému nebo zúčastněné osobě, rozhodne odvolací soud vždy též v jejich prospěch. Stejně rozhodne ve prospěch obžalovaného, kterému prospívá důvod, z něhož rozhodl v prospěch zúčastněné osoby*“.

Pro uplatnění tohoto principu v odvolacím řízení musí být splněny tři základní předpoklady:

- 1) musí být podané odvolání ve prospěch alespoň u jedné z více osob a odvolací soud takovému odvolání vyhoví;
- 2) existence společného důvodu, o němž bylo rozhodnuto odvolacím soudem ve prospěch osoby a tento důvod prospívá i další osobě;
- 3) odvolací soud rozhoduje o všech osobách zároveň.

Odvolací soud v rámci uplatnění principu beneficium cohaesionis při splnění výše zmíněných podmínek změní rozsudek soudu prvního stupně ve prospěch osoby i v případě, že tato osoba odvolání nepodala. Tento princip tvoří „*výjimku z omezení přezkumné povinnosti odvolacího soudu založené osobou odvolatele*“⁵³

4. 1. 3 Princip vymezeného přezkoumání

Princip vymezeného přezkoumání znamená ze strany podatele odvolání, že odvolací soud přezkoumá pouze zákonnost a odůvodněnost jen těch oddělitelných výroků rozsudku, proti nimž bylo odvolání podáno, dále přezkoumá správnost postupu řízení, které vydání rozsudku předcházelo a to vše pouze v rámci vytýkaných vad.⁵⁴

⁵² LANGER, Petr. *Principy působu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci*. Trestněprávní revue. 2008. Č. á. Str. 223.

⁵³ PŮRY, František, SOTOLÁŘ, Alexander. *Poznámky k rozhodování odvolacího soudu v trestním řízení po tzv. velké novele trestního řádu*. Bulletin advokacie, 2005, č. 3, s. 13.

⁵⁴ ustanovení § 254 odst. 1 TR

„K vadám, které nejsou odvoláním vytýkány, odvolací soud přihlíží, pokud mají vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno odvolání“.⁵⁵

Před rokem 2002 se v odvolacím řízení uplatňoval revizní princip, až velká novela TŘ provedená zákonem č. 265/2001 Sb., nahradila u odvolání revizní princip principem vymezeného přezkoumání. Doktor Stanislav Rizman ve svém odborném článku Několik poznámek k průzkumu účinnosti trestního řádu (2005) uvádí, že omezením revizního principu a posílením principu vymezeného přezkoumání dochází k podstatnému zjednodušení odvolacího řízení i přesto, že odvolací soudy při svém přezkumu aplikují ustanovení § 254 odst. 1 věta druhá a ustanovení § 254 odst. 2.

Vázanost odvolacího soudu tímto principem není tedy ve všech případech absolutní. Existují výjimky, kdy se odvolací soudy při svém přezkumu výroků v rozsudku mohou od tohoto principu odchýlit. První výjimka se dedukuje pomocí výkladu a contrario z ustanovení § 254 odst. 1 TŘ, kdy odvolací soud přezkoumá všechny výroky, i když tyto výroky podaným odvoláním napadeny nebyly. Jedná se zejména o výroky, které jsou neoddělitelné od výroků, které byly napadeny podaným odvoláním. Další výjimku tvoří ustanovení § 254 odst. 2 TŘ, která se týká vytýkaných vad výroků, které mají původ v jiném výroku rozsudku, přičemž proti těmto vadám odvolání podáno nebylo. V takovém případě odvolací soud přezkoumá správnost výroku, na který v odvolání výrok navazuje a oprávněná osoba proti takovému výroku mohla odvolání podat.

Třetí výjimka je zakotvena v ustanovení § 254 odst. 3 TŘ a týká se výroku o vině. V případě, že oprávněná osoba podala odvolání pouze proti výroku o vině, odvolací soud automaticky přezkoumá i výrok o trestu a současně i další výroky, které mají ve výroku o vině svůj zákonný podklad, a oprávněná osoba proti těmto výrokům odvolání nepodala.

Poslední výjimka se jeví v případě, že v rozsudku bylo soudem prvního stupně rozhodnuto o více osobách, ale odvolání bylo podáno jen proti té části rozsudku, která se týká pouze některé z více osob. V takovémto případě odvolací soud přezkoumá jen tu část rozsudku a správnost předcházejícího řízení, která se týká výlučně této osoby (ustanovení § 254 odst. 4 TŘ). Výjimku z tohoto ustanovení tvoří princip beneficium cohaesionis, kdy je změna možná i ve prospěch dalších osob (viz. podkapitola 3. 1. 2).

⁵⁵ ustanovení § 254 odst. 1 TŘ

Doktor František Púry a Doktor Alexander Sotolář ve svém odborném článku Poznámky k rozhodování odvolacího soudu v trestním řízení po tzv. velké novele trestního řádu poukazují na problematiku podání odvolání osobami, které mohou podat odvolání jen proti některým specifickým výrokům v rozsudcích vydaných soudy prvního stupně. V takovémto případě se jedná o osoby poškozené a zúčastněné. Předpokladem k tomu, aby poškozená osoba mohla podat odvolání je její uplatnění nároku na škodu v trestním řízení. *„Rozsudek může odvoláním napadnout poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení.“*⁵⁶ Stejně je tomu u zúčastněné osoby, která může podat odvolání pouze proti nesprávnosti výroku o zabránění věci (ustanovení § 246 odst. 1 písmena c) v příslušném rozsudku. Pokud by poškozená osoba nebo osoba zúčastněná padala odvolání proti jinému výroku, které svým odvoláním nemůže ze zákona napadnout, postupoval by odvolací soud dle ustanovení § 253 odst. 1 TŘ a podané odvolání by zamítl z důvodu podání odvolání neoprávněnou osobou. Nicméně v praxi to takto nebývá, k tomu uvádím následující příklad: *„V praxi přitom činí problémy zejména případy, když v příčinné souvislosti s jednáním obžalovaného nevznikne poškozenému žádná škoda, ale do výroku o vině obžalovaného je promítnuto nesprávné právní posouzení zjištěných skutkových okolností a za škodu způsobenou obžalovaným je označeno to, co škodou ve skutečnosti není. V extrémním případě může být takový výrok o vině vadný i v tom smyslu, že uznává obžalovaného vinným trestným činem, jehož znaky stíhaným skutkem vůbec nenaplnil. Tato vada výroku o vině pochopitelně činí vadným i výrok o náhradě škody, pokud k ní byl obžalovaný vázán, ačkoliv za škodu podle příslušných právních předpisů neodpovídá.“*⁵⁷

Daný závěr je ovšem možné učinit až za předpokladu přezkumu příslušných skutkových okolností a jejich následné posouzení odvolacím soudem a promítnutí takto zjištěných skutečností do výroku o vině napadeného rozsudku odvoláním. Otázka také zůstává, zda odvolací soud může učinit takovýto přezkum pouze v rámci podaného odvolání poškozenou osobou. V takovémto případě bude pro odvolací soud určující ustanovení § 254 odst. 2 TŘ.

⁵⁶ ustanovení § 246 odst. 1 písmena d TŘ

⁵⁷ PÚRY, František, SOTOLÁŘ, Alexander. *Poznámky k rozhodování odvolacího soudu v trestním řízení po tzv. velké novele trestního řádu*. Bulletin advokacie, 2005, č. 3, s. 14.

4. 1. 4 Princip zákaz reformationis in peius

Zákaz reformationis in peius byl již zakotven v trestním řádu z roku 1873, ve kterém byl „*formulován tak, že novým soudním rozhodnutím nesmí být uložen trest přísnější, než byl uložen napadeným rozhodnutím při současném splnění podmínky, že opravný prostředek byl podán pouze ve prospěch obžalovaného*“⁵⁸. Tento princip, co se týče vlastního odvolacího řízení, je obsažen v ustanovení § 259 odst. 4 TŘ „*V neprospěch obžalovaného může odvolací soud změnit napadený rozsudek jen na podkladě odvolání státního zástupce, jež bylo podáno v neprospěch obžalovaného; ve výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení tak může učinit též na podkladě odvolání poškozeného, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení.*“ a dále v ustanovení § 264 odst. 2 TŘ „*Byl –li napadený rozsudek zrušen jen v důsledku odvolání podaného ve prospěch obžalovaného, nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch.*“ Princip zákazu změny k horšímu se tedy uplatní jak v odvolacím řízení samotném, tak i v řízení následném, kdy odvolací soud zruší původní rozsudek a věc vrátí k novému projednání k soudu prvního stupně.

Doktor Petr Langer ve svém odborném článku *Je třeba nově upravit odvolání v trestních věcech?* (2007) doporučuje rozšířit tento princip i na zúčastněnou osobu. K tomu uvádí výstižný příklad: „*Pokud byly totiž zúčastněné osobě zabráný některé věci, může odvolací soud jen na základě jejího odvolání (odhlédneme-li od odvolacího práva státního zástupce), případně soud prvního stupně, který opět ve věci rozhoduje, dojít k závěru, že měly být zabráný ještě i další věci, a rozhodnout o jejich zabrání.*“⁵⁹ Podle Doktora Langer je toto dostatečná obava k tomu, aby zúčastněná osoba odvolání nepodala či je vzala zpět. Co se týče osoby poškozené, doktor Langer navrhuje de lege ferenda, aby se princip zákaz změny k horšímu i nadále na tuto osobu nevztahoval.

4. 1. 5 Účinek devolutivní a suspenzivní

Devolutivní účinek u odvolání znamená, že o tomto opravném prostředku bude v odvolacím řízení rozhodovat soud vyššího stupně, tedy odvolací soud. „*Devolutivní účinek zajišťuje zpravidla kvalitnější přezkoumání napadeného rozhodnutí na vyšší*

⁵⁸ VOČKA, V. *Problematika právní úpravy a trestněprocesní praxe principu zákazu reformace in peius*. Trestněprávní revue, 2007, č. 7. s. 202

⁵⁹ LANGER, Petr. *Je třeba nově upravit odvolání v trestních věcech?* Trestněprávní revue, 2007, č. 5, str. 128.

odborné úrovni při zachování základních procesních zásad.“⁶⁰ Ustanovení § 252 TŘ přesně vymezuje, jaký soud bude o odvolání rozhodovat: „*O odvolání proti rozsudku okresního soudu rozhoduje nadřízený krajský soud a o odvolání proti rozsudku vojenského obvodového soudu rozhoduje nadřízený vyšší vojenský soud. O odvolání proti rozsudku krajského nebo vyššího vojenského soudu jako soudu prvního stupně rozhoduje nadřízený vrchní soud*“.

Zákon odvolání přiznává také účinek suspenzivní, který má za následek odklad výkonu rozsudku. „*Odvolání má odkladný účinek.*“⁶¹ Jediná výjimka, kdy odvolání zákon tento účinek nepřiznává, je vymezena v ustanovení § 139 odst. 2 TŘ a to v případě, kdy odvolání podá poškozená osoba nebo osoba zúčastněná, v těchto případech nebrání nic tomu, aby ostatní části rozsudku byly pravomocné a vykonatelné. Stejně je tomu i v případě podání odvolání pouze jedním z více obžalovaných, u ostatních obžalovaných nebrání nic tomu, aby rozsudek u nich byl pravomocný a vykonatelný.

K tomu dovodil Nejvyšší soud ČR v rozsudku sp. zn. 11 Tdo 1158/ 2005 následující výkladové stanovisko: „*Zákaz změny k horšímu ve smyslu § 259 odst. 4 tr. ř. nebrání odvolacímu soudu v tom, aby z podnětu odvolání podaného výlučně ve prospěch obžalovaného doplnil ve výroku svého rozsudku (§ 259 odst. 3 tr. ř.) popis rozhodných skutkových zjištění tak, aby v něm byly obsaženy též skutečnosti vyjadřující zákonem požadované znaky skutkové podstaty toho trestného činu, jímž byl obžalovaný uznán vinným již rozsudkem soudu prvního stupně, které soud prvního stupně sice vzal za prokázané, avšak výslovně je neuvedl ve výrokové části rozsudku. Jestliže se v takovém případě doplnění popisu skutku neprojeví zpřísněním jeho právní kvalifikace, zvětšením rozsahu a závažnosti následků apod., pak se tím nijak nezhoršuje postavení obviněného.*“

⁶⁰ MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 887.

⁶¹ ustanovení § 245 odst. 2 TŘ

5 Odvolací řízení de lege lata

5. 1 Podání odvolání

5. 1. 1 Osoby oprávněné podat odvolání

V zákoně je vymezen okruh subjektů, které jsou k podání odvolání aktivně legitimovány. Podat odvolání mohou „strany trestního řízení“⁶², ale i osoby vymezené v ustanovení § 246 odst. 1 TŘ, tzv. „oprávněné osoby“⁶³, co se týče řízení ve věcech mládeže, mohou podat odvolání osoby vymezené v ustanovení § 72 zákona č. 280/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“). Osoby vyplývající z ustanovení § 246 odst. 1 TŘ podávají odvolání vždy ve prospěch obžalovaného. Dále mohou napadnout odvolání ve prospěch obžalovaného příbuzní obžalovaného v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh. Státní zástupce ve prospěch obžalovaného může podat odvolání i proti jeho vůli. Taktéž, pokud obžalovaný pozbyl způsobilosti k právním úkonům nebo jeho způsobilost byla omezena, může podat v jeho prospěch a proti jeho vůli odvolání jeho zákonný zástupce a jeho obhájce (ustanovení § 247 odst. 2 TŘ).

Osoby vymezené v ustanovení § 247 odst. 2 TŘ podávají odvolání vlastním jménem. Z toho vyplývá, že mají své samostatné odvolací právo vedle odvolacího práva obžalovaného. Odvolání proti rozsudku, který vydal soud prvního stupně, mohou podat oprávněné osoby vedle obžalovaného. Osoby, které jsou v zastoupení obžalovaného, podávají odvolání jeho jménem.

V neprospěch obžalovaného mohou podat odvolání pouze státní zástupce a osoba poškozená. „*Jde o důsledek zvláštního postavení státního zástupce jako procesní strany se širokými oprávněními domáhat se přezkoumání rozsudku*

⁶²Ustanovení § 12 odst. 6 TŘ: „*Stranou se rozumí ten, proti němuž se vede trestní řízení, zúčastněná osoba a poškozený a v řízení před soudem též státní zástupce a společenský zástupce; stejné postavení jako strana má i jiná osoba, na jejíž návrh nebo žádost se řízení vede nebo která podala opravný prostředek.*“

⁶³Ustanovení § 246 odst. 1 TŘ:

„*Rozsudek může odvoláním napadnout*

a) *státní zástupce pro nesprávnost kteréhokoli výroku,*

b) *obžalovaný pro nesprávnost výroku, který se ho přímo dotýká,*

c) *zúčastněná osoba pro nesprávnost výroku o zabránění věci,*

d) *poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení.*“

*v odvolacím řízení ve prospěch i v neprospěch obžalovaného.*⁶⁴ Navíc osoba poškozená může podat odvolání v neprospěch obžalovaného jen v případě, pokud uplatnila nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení (ustanovení § 247 odst. 1 TŘ). Jiné osoby nemohou podat odvolání v neprospěch obžalovaného, pokud by tak učinili, tak má soud povinnost takovéto odvolání zamítnout. K tomu uvádím judikát Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 To 27/89: „*Odvolání manželky obžalovaného, které je podáno výlučně v neprospěch obžalovaného, zamítne odvolací soud podle § 253 odst. 1 tr. ř. jako odvolání podané neoprávněnou osobou.*“ V případě, že státní zástupce neuvede, zda odvolání podává ve prospěch či v neprospěch obžalovaného, předseda senátu soudu prvního stupně je povinen jej na tuto skutečnost upozornit. V případě, že státní zástupce tuto vadu neodstraní ve lhůtě uvedené v ustanovení § 251 odst. 1 TŘ, může odvolací soud takové odvolání odmítnout dle ustanovení § 253 odst. 3 TŘ.⁶⁵ Hlavním smyslem pro vymezení odvolání státním zástupce ať už ve prospěch či v neprospěch obžalovaného je vytvoření hranic pro odvolací soud při rozhodování ve vztahu k principu *reformationis in peius*.⁶⁶

5. 1. 2 Lhůta k podání odvolání

Lhůta pro podání odvolání je stanovena zákonem na osm dní a počíná běžet od doručení opisu rozsudku (ustanovení § 248 odst. 1 TŘ). Odvolání se podává k tomu soudu, který rozsudek vydal v prvním stupni. Rozsudek se doručuje do vlastních rukou všem osobám, které jsou zúčastněny na řízení, respektive osobám přímo dotčenými jednotlivými výroky v rozsudku. Též obhájcům, zákonným zástupcům či zmocněncům. V řízení proti mladistvému běží lhůta státnímu zástupci a orgánu sociálně – právní ochrany dětí samostatně dle ustanovení § 248 odst. 3 TŘ a ustanovení § 72 odst. 1 zákona.

V rámci odvolacího řízení je nutné rozlišovat lhůtu k podání odvolání (ustanovení § 248 odst. 1 TŘ) a lhůtu k odstranění vad odvolání (ustanovení § 251 odst. 1 a 2 TŘ). Lhůta k odstranění vad odvolání byla do trestního řízení vpravena v souvislosti se zavedením principu vymezeného přezkoumávání, přičemž při nesplnění

⁶⁴ PÚRY, F. SOTOLÁŘ, A. *Poznámky k rozhodování odvolacího soudu v trestním řízení po tzv. velké novele trestního řádu. Bulletin advokacie, 2005, č. 5.*

⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. Října 2003, sp. zn. 5 Tdo 1205/2003.

⁶⁶ PÚRY, František, SOTOLÁŘ, Alexander. *Poznámky k rozhodování odvolacího soudu v trestním řízení po tzv. Velké novele trestního řádu. Bulletin advokacie 2005, č. 3, str. 8.*

obsahových náležitostí uvedených v ustanovení § 249 odst. 1 TŘ může odvolací soud podané odvolání odmítnout. Podle osoby odvolatele rozlišuje TŘ dva druhy lhůt, první je stanovena v ustanovení § 251 odst. 1 TŘ a je označována jako lhůta procesní a propadná, druhou vymezuje ustanovení § 251 odst. 2 jako lhůtu pořádkovou, přičemž pokud v rámci nedodržení pořádkové lhůty nedojde k odstranění vad, nelze bez dalšího odvolání odmítnout.⁶⁷

Pro počítání lhůt v odvolacím řízení se aplikuje obecné ustanovení pro počítání lhůt dle ustanovení § 60 TŘ. V případě, že oprávněná osoba zmeškala lhůtu pro podání odvolání, může tato oprávněná osoba požádat o tzv. navrácení lhůty dle příslušných ustanovení § 61 TŘ.

5. 1. 3 Důvody odvolání a jeho obsah

V ustanovení § 246 odst. 1 TŘ jsou vyčleněny obecné důvody pro podání odvolání, a to zejména pro nesprávnost výroku napadeného rozsudku. Nesprávnost výroku je spatřována jak ve zjištění skutkových vad rozsudku, tak i ve vadách právních. Rozsudek by měl odpovídat zákonným požadavkům postaveným na ustanovení § 2 odst. 5 a 6 TŘ. V odstavci 5 výše zmíněného ustanovení je definována „*zásada objektivní pravdy*“⁶⁸ a v odstavci 6 „*zásada volného hodnocení důkazů*“⁶⁹. Tyto zásady jsou nezbytné pro hodnocení skutkových vad. Tyto vady mohou být buď nesprávné (zjištěná skutečnost je v rozporu s přesným hodnocením důkazů), nejasné (není zřejmé, jaké důkazy soud použil) nebo neúplné (popis skutku neobsahuje důležitou okolnost, která nebyla pro vypracování rozsudku zjištěna). Další vady, na základě kterých může být rozsudek napaden odvoláním, jsou vady právní, ať hmotněprávní (nesprávné použití jednotlivých ustanovení trestního zákona) či procesněprávní (neúplnost a nesrozumitelnost rozsudku). Pokud mluvíme o důvodech pro možnost podat odvolání, je nutné zmínit ustanovení § 246 odst. 2 TŘ: „*Osoba oprávněná napadat rozsudek pro nesprávnost některého jeho výroku může jej napadat také proto, že takový výrok učiněn nebyl, jakož i pro porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku, jestliže toto porušení mohlo způsobit, že výrok je nesprávný nebo že chybí.*“

⁶⁷ LANGER, Petr. *Je třeba nově upravit odvolání v trestních věcech?* Trestněprávní revue 2007. č. 5, str. 132.

⁶⁸ ustanovení § 2 odst. 5 TŘ: „*OČTŘ postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí*“.

⁶⁹ ustanovení § 2 odst. 6 TŘ: „*OČTŘ hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu*“.

Obsah odvolání je vymezen v ustanovení § 249 TŘ. „Podle § 249 odst. 1 tr. ř. odvolání státního zástupce, odvolání, které podává za obžalovaného jeho obhájce, jakož i odvolání, které podává za poškozeného nebo za zúčastněnou osobu jejich zmocněnec, musí být ve lhůtě uvedené v § 248 (tj. do osmi dnů od doručení opisu rozsudku) také odůvodněno tak, aby bylo patrné, v které části je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytýkány rozsudku nebo řízení, které rozsudku předcházelo.“⁷⁰ V odvolání by mělo být přesně vymezeno, proti kterým výrokům v rozsudku se osoba oprávněná podat odvolání odvolává a jaké jsou vady rozsudku či celého řízení, které vydání rozsudku předcházelo. Jeden z předních advokátů JUDr. Václav Mandák, CSc. uvádí ve svém článku Povinnost odůvodnit odvolání v trestních věcech (Bulletin advokacie 6-7/2000), že povinnost odůvodnit odvolání nutí odvolatele, aby si sám své důvody s nespokojeností rozsudku ujasnil.

JUDr. František Púry ve svém článku Poznámky k rozhodování odvolacího soudu v trestním řízení po tzv. velké novele trestního řádu doplňuje, že u odvolání na rozdíl od dovolání a stížnosti porušení zákona TŘ nevyklučuje možnost odvolání výjimečně doplnit po uplynutí zákonem stanovených lhůt. Existence této možnosti vychází z většího rozsahu dokazování než je zákonem stanovená možnost dokazování u mimořádných opravných prostředků. Ustanovení § 249 odst. 3 TŘ: „Odvolání lze oprýt o nové skutečnosti a důkazy.“

V případě, že předseda senátu zjistí v podaném odvolání vady v obsahu odvolání má povinnost tyto osoby, které odvolání podaly vyzvat k jejich odstranění. Z hlediska stanovení lhůt pro odstranění vad v obsahu v podaném odvolání zákon rozlišuje dva případy stanovení rozdílných lhůt. První případ je vymezen v ustanovení § 251 odst. 1 TŘ, kdy odvolání podal státní zástupce, obhájce za obžalovaného nebo zmocněnec za poškozeného či zúčastněnou osobu a toto odvolání nesplňuje obsahové náležitosti dle ustanovení § 249 odst. 1 TŘ, předseda senátu tyto osoby vyzve ve lhůtě 5 dnů na jejich odstranění a zároveň je upozorní, že pokud tyto vady nebudou v zákonné lhůtě odstraněny, tak podané odvolání dle ustanovení § 253 odst. 1 TŘ odmítne. Pokud podal obžalovaný odvolání a zároveň nemá obhájce, přičemž toto odvolání obsahuje vady v obsahu dle ustanovení § 249 odst. 1 TŘ předseda senátu ho vyzve k odstranění takovýchto vad ve lhůtě 8 dnů a zároveň mu poskytne poučení k odstranění těchto vad. „Nevadlo-li to k nápravě nebo vyžaduje-li to povaha projednávané věci, a obžalovaný si

⁷⁰ MANDÁK, Václav. *Povinnost odůvodnit odvolání v trestních věcech*. Bulletin advokacie (2000). Č. 6-7. str. 51.

*sám obhájce nezvolil, ustanoví mu ho za účelem jen odůvodnění odvolání anebo i obhajování v odvolacím řízení předseda senátu a dále postupuje podle odstavce 1. U poškozeného a zúčastněné osoby, kteří nemají zmocněnce, postupuje předseda senátu přiměřeně.*⁷¹

K tomu uvádím rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 5 Tdo 518/2011. „Osoba oprávněná podat odvolání musí být řádně poučena o náležitostech obsahu odvolání ve smyslu ustanovení § 249 odst. 1 TŘ. V případě, že soud nepostupoval podle citovaného ustanovení, nebyly dány ani procesní podmínky obsažené v § 253 odst. 4 TŘ pro odmítnutí odvolání podle § 253 odst. 3 TŘ. Pokud odvolací soud přesto odmítne podané odvolání, je naplněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) TŘ v jeho první alternativě.“

V případě, že obžalovaný či jeho obhájce nedodrží lhůtu k odstranění obsahových vad podaného odvolání, je možné zde použít analogii k ustanovení § 61 TŘ a uplatnit tak institut navrácení lhůty. O navrácení lhůty může výlučně zažádat osoba, která byla předsedou senátu vyzvána k odstranění obsahových nedostatků podaného odvolání, přičemž o navrácení lhůty je potřeba zažádat do 3 dnů od odpadnutí překážky, která zapříčinila nemožnost vadu ve stanovené lhůtě odstranit.⁷²

5. 1. 4 Vzdání se a zpětvzetí odvolání

Práva na odvolání je možné se vzdát, nejdříve je tomu tak až po vyhlášení rozsudku, neboť i zde platí zásada, že se nikdo nemůže vzdát svého práva do budoucnosti (dle ustanovení § 250 odst. 1 TŘ). Nejpozději se však může osoba oprávněná vzdát práva na podání odvolání do konce odvolací lhůty (odvolací lhůta – viz.výše). Vzdání se práva na podání odvolání musí být výslovné – srozumitelné, absolutní a jednoznačné oznámení oprávněné osoby, že se svého práva na odvolání vzdává bez jakýchkoliv námitek či podmínek, tím se rozsudek stává pravomocný.

Podané odvolání je také možné vzít zpět, a to výslovným prohlášením osoby, která odvolání podala, a to nejpozději do doby než se odvolací soud odebere k závěrečné poradě. Pokud je podáno odvolání ve prospěch obžalovaného, může být vzato zpět pouze výslovným prohlášením obžalovaného. Výjimku tvoří státní zástupce, který odvolání podané ve prospěch obžalovaného může vzít zpět bez jeho souhlasu.

⁷¹ ustanovení § 251 odst. 2 TŘ.

⁷² PÚRY, F. SOTOLÁŘ, A. *Poznámky k rozhodování odvolacího soudu v trestním řízení po tzv. velké novele trestního řádu*. Bulletin advokacie, 2005, č. 5. str. 10.

Obžalovaný má pak právo na novou lhůtu k podání nového odvolání od okamžiku, kdy mu přijde vyrozumění od soudu o zpětvzetí odvolání (ustanovení § 250 odst. 2 a 3 TR).

5. 2 Řízení u soudu prvního stupně

V odvolacím řízení hraje nezbytnou roli řízení u soudu prvního stupně po podání odvolání osobami proti napadenému rozsudku. V důsledku zákazu autoremedury, kdy soud prvního stupně nemůže o odvolání rozhodnout sám, je jeho úkol vymezen v odstranění procesních vad v odvolání. „*Jeho posláním je především odstranit nedostatky náležitostí obsahu odvolání uvedených v ustanovení § 249 odst. 1 TR a poskytnout stranám možnost vyjádřit se k podanému odvolání.*“⁷³

„*Způsob nakládání s odvoláním, které vykazuje nedostatky v obsahových náležitostech, je nyní univerzálně pro všechny případy přicházející v úvahu upraven v ustanovení § 251 odst. 1 a 2 TrŘ.*“⁷⁴ Předseda senátu vyzve oprávněné osoby, které neúplně odvolání podaly, aby je v zákonné lhůtě pěti dní odstranily. Jedná se, o tzv. lhůtu propadnou. „*Zákon totiž spojuje právě s jejím marným uplynutím následek v podobě nemožnosti věcně přezkoumat napadený rozsudek ani řízení mu předcházející.*“⁷⁵ V případě neodstranění chyb v zákoně stanovené lhůtě ze strany oprávněných osob je předseda senátu soudu prvního stupně upozorní, že dle ustanovení § 253 odst. 3 TR bude jejich podané odvolání odvolacím soudem odmítnuto (ustanovení § 251 odst. 1 TR).

Tato zákonná pětidenní lhůta platí pro obžalovaného, pokud má svého obhájce, státního zástupce, zúčastněnou osobu a poškozeného, pokud za ně podal odvolání k odvolacímu soudu jejich „*zmocněnec*“⁷⁶. V případě, že má obžalovaný více obhájců je povinen oznámit soudu, který obhájce je zmocněn k přijetí písemností za obžalovaného. V případě, že obžalovaný obhájce nemá, poskytne mu předseda senátu na odstranění vad v odvolání zákonnou lhůtu osm dní a zároveň ho poučí o odstranění těchto vad. Pokud ani poté obžalovaný vady neodstraní a nezvolí si svého obhájce sám, tak mu obhájce předseda senátu ustanoví a poskytne mu novou pětidenní lhůtu na odstranění

⁷³JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Linde, 2010. s. 580.

⁷⁴PÚRY, F. SOTOLÁŘ, A. *Poznámky k rozhodování odvolacího soudu v trestním řízení po tzv. velké novele trestního řádu*. Bulletin advokacie, 2005, č. 5.

⁷⁵PÚRY, F. SOTOLÁŘ, A. *Poznámky k rozhodování odvolacího soudu v trestním řízení po tzv. velké novele trestního řádu*. Bulletin advokacie, 2005, č. 5.

⁷⁶Zúčastněné osoby a poškozený nemusí mít před soudem obhájce. Obhájce musí být vždy advokát, naproti tomu zmocněnce advokát být nemusí (ustanovení § 50 a § 51 TR).

vad z podaného odvolání. Přiměřeně poté předseda senátu postupuje u zúčastněné osoby a poškozeného, pokud nemají zmocněnce (ustanovení § 251 odst. 2 TŘ).

Po uplynutí všech lhůt na podání odvolání a odstranění jeho vad doručí předseda senátu stejnopis odvolání všem dotčeným stranám a vše předloží odvolacímu soudu k vyřízení. Učiní tak i v případě, že v odvolání nebyly odstraněny všechny vytýkané vady (ustanovení § 251 odst. 3 TŘ).

Nejvyšší soud ČR judikoval v rozsudku pod sp. zn. 4 Tdo 441/2012-16 právní názor ve věci prodloužení lhůty uvedené v ustanovení § 251 odst. 1 TŘ následovně: *„Prodloužení pětidenní lhůty uvedené v § 251 odst. 1 tr. řádu k odstranění vad odvolání není možné. Na druhou stranu nelze takový postup považovat za porušení práva obviněného na obhajobu, neboť je v jeho prospěch. Přitom je rozhodující, že soud prvního stupně neporušil poučovací povinnost podle § 251 odst. 1 tr. řádu, která je procesním předpokladem pro postup odvolacího soudu podle § 253 odst. 3 tr. řádu.“*

5. 3 Řízení u odvolacího soudu

„Jak známo, odvolací řízení je jako součást trestního řízení jedním z důležitých institutů, jehož smysl spočívá ve zvýšení záruk zákonnosti a spravedlnosti rozsudků soudů prvního stupně. V odvolacím řízení se tedy zjišťuje a posuzuje, zda rozsudek, proti němuž směřuje podané odvolání, spočívá na skutkovém stavu, který byl zjištěn v dostatečném rozsahu a postupem v souladu se zákonem, a zda k právnímu posouzení tohoto skutkového stavu byly zvoleny odpovídající právní předpisy, jež byly správně vyloženy a aplikovány.“⁷⁷

Jak jsem již zmínila v kapitole č. 3 Charakteristika odvolání, v odvolacím řízení se uplatňuje devolutivní účinek. Uplatnění účinku devolutivního znamená, že o podaném odvolání proti rozsudku okresního soudu rozhoduje příslušný nadřízený krajský soud, proti rozsudku krajského soudu jako soudu prvního stupně rozhoduje příslušný nadřízený vrchní soud (ustanovení § 252 TŘ), přičemž okresním soudem se taktéž rozumí obvodní soud v Praze a městský soud v Brně a krajským soudem se taktéž rozumí městský soud v Praze.

Odvolací soud po podaném odvolání oprávněnou osobou, v případě, že předtím podané odvolání nezamítl ani neodmítl, přezkoumá zákonnost a odůvodněnost pouze u těch oddělitelných výroků v rozsudku, proti kterým bylo odvolání podáno, zároveň

⁷⁷PÚRY, F. SOTOLÁŘ, A. *Poznámky k rozhodování odvolacího soudu v trestním řízení po tzv. velké novele trestního řádu. Bulletin advokacie, 2005, č. 5.*

přezkoumá i řízení, které těmto výrokům předcházelo. K ostatním výrokům přihlédne pouze v případě, pokud mají vliv na výroky, proti kterým bylo odvolání podáno.⁷⁸

5. 3. 1 Veřejné zasedání

Soud druhého stupně může rozhodovat o odvolání ve veřejném nebo v neveřejném zasedání. Dle ustanovení § 232 TŘ: „*Ve veřejném zasedání rozhoduje soud tam, kde to zákon výslovně stanoví.*“ TŘ vymezuje průběh veřejného zasedání, kde je uplatněna „*zásada veřejnosti*“⁷⁹. Popření této zásady ve veřejném zasedání je možné pouze tehdy pokud to zákon výslovně stanoví, jak je uvedeno výše. Zákon též výslovně stanoví účast oprávněných osob při veřejném zasedání, přičemž „*účast státního zástupce při veřejném zasedání je povinná*“⁸⁰. Účast obhájce ve veřejném zasedání konaném o odvolání je ve všech případech, ve kterých musí mít obžalovaný obhájce při hlavním líčení dle ustanovení § 263 odst. 3 TŘ. V případě, kdy je obžalovaný ve výkonu trestu odnětí svobody, lze veřejné zasedání konat v jeho nepřítomnosti pouze v případě, že se obžalovaný účasti na veřejném zasedání vzdá, dle ustanovení § 263 odst. 4 TŘ.

Nejvyšší soud ČR judikoval (6 Tdo 1227/2004) ve spojení s usnesením Ústavním soudem ČR (IV.ÚS 42/05), „*je-li obviněnému a jeho obhájci známa nějaká okolnost, pro kterou nebylo možno konat veřejné zasedání a soud v průběhu veřejného zasedání na tuto okolnost neupozorní, a neučiní tak ani v případě, kdy je obhájce dotazován, zda mu jsou známy skutečnosti, jež by znemožňovaly konání veřejného zasedání, pak nelze tuto skutečnost dalšího konání veřejného zasedání považovat za pochybení soudu, ale je nutno ji přičítat k tíži obhájce a obviněného jako důsledek jejich nedostatečné komunikace.*“

Postup veřejného zasedání je upraven v ustanovení § 263 odst. 5 TŘ „*Po zahájení veřejného zasedání přednese předseda senátu nebo jím určený člen senátu napadený rozsudek a podá zprávu o stavu věci*“. Takto napadený rozsudek předseda senátu nebo jím určený člen senátu nepřednese celý, přečte pouze tu část, která byla napadena odvolatelem. Po přednesu rozsudku předsedou senátu či jím pověřené osoby, přečte odvolatel své odvolání, kterým napadá rozsudek a odůvodní, proč odvolání

⁷⁸ ustanovení § 254 odst. 1 TŘ

⁷⁹ ustanovení § 2 odst. 10 TŘ: „*Trestní věci se před soudem projednávají veřejně tak, aby se občané mohli projednávání zúčastnit a jednání sledovat.*“

⁸⁰ ustanovení § 263 odst. 2 TŘ.

podává. Platí zde princip vázanosti soudu podaným odvoláním. Odvolací soud přezkoumá pouze ty výroky a vady, proti nimž bylo podáno odvolání odvolatelem.

„Podle současné právní úpravy existují tři výjimky, které rozšiřují přezkumnou povinnost odvolacího soudu nad rámec výroků vymezených odvolatelem.“⁸¹ Jestliže mají vady rozsudku původ v jiném, navazujícím, výroku na výrok původní, který byl napaden odvoláním a proti těmto výroky odvolání nesměřovalo, odvolací soud je povinen přezkoumat i tyto výroky, pakliže by proti nim mohl odvolatel podat své odvolání, jedna z výjimek. Pokud odvolatel podá odvolání proti výroku o vině, musí soud druhého stupně přezkoumat i výrok o trestu. Druhou výjimku nalezneme v ustanovení § 254 odst. 1 „odvolací soud přezkoumá zákonnost a odůvodněnost jen těch oddělitelných výroků rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání, i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, a to z hlediska vytýkaných vad“. „Třetí se uplatní tehdy, jestliže od napadených výroků nelze oddělit výroky další.“⁸² Z judikatury lze přesně odvodit pojem oddělitelný výrok, což usnadňuje rozhodování soudů.

Jak jsem zmínila v předchozích kapitolách, v odvolacím řízení neplatí revizní princip. Ustanovení § 254 odst. 4 TŘ: *„Byla-li odvoláním napadena část rozsudku týkající se jen některé z více osob, o nichž bylo rozhodnuto tímž rozsudkem, přezkoumá odvolací soud uvedeným způsobem jen tu část rozsudku předcházejícího řízení, která se týká této osoby.“* Tzn., že při změně rozsudku odvolacím soudem, se změní rozsudek pouze pro odvolatele. U ostatních osob zůstane původní rozsudek nezměněn. Výjimku představuje princip beneficium cohaesionis.

Nejvyšší soud ČR judikoval (8 Tz 86/99), že *„Pokud je státním zástupcem podáno jedním podáním odvolání ohledně více obviněných, musí je odvolací soud považovat za tolik odvolání, kolik je obviněných tímto odvoláním dotčených. Jestliže zjistí, že odvolání státního zástupce je důvodné ohledně některého z obviněných, jichž se týká, a ohledně jiného je nedůvodné, musí takové nedůvodné odvolání podle § 256 tr. ř. zamítnout výrokem rozsudku byť tímto rozsudkem současně vyhovějí odvolání státního zástupce a zruší nebo doplní napadený rozsudek ohledně jiného obviněného.“*

V rámci odvolacího řízení probíhá také dokazování u odvolacího soudu, přičemž je velice podobné průběhu dokazování, které proběhlo před soudem prvního stupně. V odvolacím řízení se taktéž uplatní jako v řízení před soudem prvního stupně zásada

⁸¹MAZÁK, J. *K rozsahu přezkumné povinnosti odvolacího soudu.* Trestněprávní revue, 2009, č. 4.

⁸²MAZÁK, J. *K rozsahu přezkumné povinnosti odvolacího soudu.* Trestněprávní revue, 2009, č. 4.

vyhledávací dle ustanovení § 2 odst. 5 TŘ. Míra dokazování před odvolacím soudem byla změněna velkou novelou TŘ z roku 2001. „Z hlediska změny nebo doplnění skutkových zjištění umožňuje odvolacímu soudu přihlížet jen k důkazům, které byly provedeny ve veřejném zasedání před odvolacím soudem, přičemž je musí hodnotit v návaznosti na důkazy provedené soudem prvního stupně v hlavním líčení. Odvolací soud je přitom vázán hodnocením těchto důkazů, které odvolací soud sám ve veřejném zasedání znovu provedl.“⁸³ Velká novela TŘ tedy přinesla v oblasti dokazování před odvolacím soudem větší šíři, tedy možnost provádět rozsáhlejší dokazování než před 1. 1. 2002, nicméně odvolací soud nemůže ve věci provádět rozsáhlé a obtížně proveditelné dokazování a tím nahrazovat činnost soudu prvního stupně.⁸⁴ Základním úkolem odvolacího soudu by měla být taková přezkumná činnost, která by v návaznosti na apelační princip s prvky principu kasačního vedla k tomu, aby odvolací soud ve věci vydal konečné rozhodnutí.

5. 3. 2 Neveřejné zasedání

„V neveřejném zasedání rozhoduje soud tam, kde není zákonem předepsáno, že se rozhoduje v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání.“ ustanovení § 240 TŘ. Neveřejné zasedání je tedy fakultativní. Může ho nařídít předseda senátu za přítomnosti všech členů senátu a zapisovatele, pokud se domnívá, že by bylo řízení účelné.

Otázka rozhodnutí odvolacího soudu v neveřejném zasedání je vyřešena v ustanovení § 263 odst. 1 TŘ. Odvolací soud nejprve přezkoumá, zda má odvolání potřebné formální náležitosti. Pokud by je neměl, tak odvolání zamítne dle ustanovení § 253 odst. 1 TŘ. Odvolací soud musí dále přezkoumat, zda je odvolání náležitě odůvodněno, pokud ne, tak ho dle ustanovení § 253 odst. 3 odmítne. V obojím případě, zamítnutí či odmítnutí odvolání, se dál jím nezabývá. Odmítnout nelze odvolání podané odvolatelem, který nebyl o odvolání řádně poučen.

Další rozhodnutí, které může odvolací soud učinit v odvolacím řízení dle ustanovení § 263 odst. 1 TŘ jsou; přerušení trestní řízení dle ustanovení § 255 odst. 1 TŘ nebo dle ustanovení 255 odst. 2 TŘ. Kromě toho může odvolací soud učinit rozhodnutí ještě dle ustanovení § 257 TŘ a dle ustanovení § 258 odst. 1 TŘ. Všechny

⁸³ VANTUCH, Pavel. *Rozsah dokazování před odvolacím soudem*. Právní rádce, 2011, roč. XIX, č. 8, str. 22.

⁸⁴ VANTUCH, Pavel. *Rozsah dokazování před odvolacím soudem*. Právní rádce, 2011, roč. XIX, č. 8, str. 23.

tyto možnosti rozhodnutí odvolacího soudu mám podrobněji rozepsány v následující kapitole 5. 4 Způsoby a důvody rozhodnutí odvolacího soudu.

5. 4 Způsoby a důvody rozhodnutí odvolacího soudu

Jednotlivé způsoby, jakými může odvolací soud o podaném rozhodnutí rozhodnout, jsou taxativně vymezeny v TŘ. Odvolací soud rozhoduje zásadně ve veřejném zasedání, v neveřejném zasedání rozhoduje pouze tam, kde to zákon výslovně stanoví.

5. 4. 1 Usnesení o zamítnutí odvolání podle ustanovení § 253 odst. 1 TŘ

Odvolací soud usnesením zamítne odvolání v případě, že bylo podáno opožděně, bylo podáno osobou neoprávněnou nebo bylo podáno osobou, která se práva na podání odvolání výslovně vzdala nebo tato osoba podala odvolání znova, i v případě, že ho v té samé věci výslovně vzala zpět.⁸⁵ Soud druhého stupně tedy nepřezkoumává napadený rozsudek, ale pouze jej zamítne. V rámci ustanovení § 253 TŘ je nutné si dát pozor na odstavec 2, kde jsou uvedeny důvody, pro které nemůže být odvolání zamítnuto. „*Jako opožděné nemůže být zamítnuto odvolání, které oprávněná osoba podala opožděně jen proto, že se řídila nesprávným poučením soudu.*“⁸⁶ O zamítnutí odvolání odvolací soud obvykle koná neveřejné zasedání.

5. 4. 2 Usnesení o odmítnutí odvolání podle ustanovení § 253 odst. 3 TŘ

Usnesení o odmítnutí odvolání podle ustanovení § 253 odst. 3 TŘ vydá odvolací soud v případě, že podané odvolání nespĺňuje obsahové náležitosti, které jsou stanoveny v ustanovení § 249 odst. 1 a 2 TŘ.

Tato možnost, vydání usnesení o odmítnutí odvolání podle ustanovení § 253 odst. 3 TŘ, byla zavedená do TŘ po velké novele TŘ z roku 2001 v důsledku omezení principu revizního a posílení principu vymezeného přezkoumání. Odvolací soud tedy přezkoumává pouze vytýkané vady, napadené výroky a důvody vymezené oprávněnou osobou v odvolání. V případě, že podává odvolání státní zástupce, je nezbytné, aby vymezil, zda podává odvolání ve prospěch či v neprospěch obviněného. V případě, že

⁸⁵ ustanovení § 253 odst. 1 TŘ

⁸⁶ ustanovení § 253 odst. 2 TŘ

odvolání nesplňuje obsahové náležitosti, odvolací soud jej odmítne aniž by napadený rozsudek přezkoumal.⁸⁷

Z ustanovení § 251 odst. 1 a 2 TŘ vyplývá další případ, kdy může předseda senátu podané odvolání osobou oprávněnou odmítnout. Jedná se o nedodržení lhůty k odstranění vad podaného odvolání. Osoby oprávněné by měly být poučeny o důsledcích nedodržení lhůt stanovených v TŘ na odstranění vad v jimi podaném odvolání. V případě, že oprávněná osoba nebyla řádně poučena o výše zmíněných důsledcích a této osobě nebyla poskytnuta součinnost, která vyplývá z ustanovení § 251 odst. 2 TŘ, odvolací soud nemůže odmítnout odvolání podle tohoto ustanovení.

O odmítnutí odvolání odvolací soud taktéž koná neveřejné zasedání.

5. 4. 3 Usnesení o přerušení trestního stíhání podle ustanovení § 255 odst. 1 TŘ

Odvolací soud může vydat usnesení o přerušení trestního stíhání podle ustanovení § 255 odst. 1 TŘ ve veřejném nebo v neveřejném zasedání vyjde-li najevo za odvolacího řízení některá ze situací uvedených v ustanovení § 173 odst. 1 písm. b-d (pokud nelze obviněného postavit před soud pro těžkou chorobu, či pro duševní chorobu; taktéž v případě vydání obviněného do ciziny k trestnímu stíhání, nebo pokud byl obviněný vyhoštěn) nebo pokud nelze-li obžalovanému doručit předvolání k veřejnému zasedání odvolacího soudu či nastane-li důvod uvedený v ustanovení § 9a TŘ (pokud odvolací soud podává předběžnou otázku k Soudnímu dvoru). „*Odvolací soud přeruší podle § 255 odst. 2 trestní stíhání také tehdy, má-li za to, že zákon, jehož užil v dané trestní věci soud prvního stupně při rozhodování o vině a trestu, je v rozporu s ústavním zákonem nebo mezinárodní smlouvou, která má přednost před zákonem a předloží věc Ústavnímu soudu.*“⁸⁸

Po odpadnutí překážky odvolací soud vydá usnesení o pokračování trestního stíhání.

5. 4. 4 Usnesení o zrušení napadeného rozsudku podle ustanovení § 257 odst. 1 TŘ

Usnesení o zrušení napadeného rozsudku podle ustanovení § 257 odst. 1 TŘ vydá odvolací soud, přičemž takovéto rozhodnutí měl učinit již soud prvního stupně. Jedinou výjimku, kdy toto usnesení nemohl vydat soud prvního stupně, je skutečnost,

⁸⁷ MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 934.

⁸⁸ MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 935.

kteřá nastala až po vyhlášení napadeného rozsudku soudem prvního stupně a odvolací soud, tak rozhodne o zastavení trestního stíhání.

„Odvolací soud dle ustanovení § 257 odst. 1 TŘ napadený rozsudek nebo jeho část zruší a v rozsahu zrušení:

- a) rozhodne o předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti soudu, který je společně nadřízený soudu prvního stupně, a soudu, jenž je podle něj příslušný, měl – li tak již učinit soud prvního stupně (§222 odst. 1); je-li tímto společně nadřízeným soudem odvolací soud, rozhodne ihned sám o přikázání příslušnému soudu,*
- b) věc postoupí jinému orgánu, měl-li tak učinit již soud prvního stupně (§222 odst. 2),*
- c) trestní stíhání zastaví, shledá-li, že je tu některá z okolností, jež by odůvodňovaly zastavení trestního stíhání soudem prvního stupně (§ 223 odst. 1,3),*
- d) trestní stíhání podmíněně zastaví nebo rozhodne o schválení narovnání, shledá-li okolnosti uvedené v § 307 odst. 1 nebo 2 nebo § 309 odst. 1,*
- e) trestní stíhání přeruší, měl-li tak učinit již soud prvního stupně (§ 224 odst. 1, 2 a 5).*

5. 4. 5 Usnesení o zastavení trestního stíhání podle ustanovení § 257 odst. 2 TŘ

V případě, že odvolací soud shledá, že je v řízení situace uvedená v ustanovení § 11 odst. 1 písm. a, b, i TŘ (udělení milosti, či amnestie prezidentem republiky, trestní stíhání je promlčeno nebo poškozený vzal svůj souhlas s trestním stíháním zpět) a tato situace nastala, až po vyhlášení napadeného rozsudku vydá odvolací soud usnesení o zastavení trestního stíhání podle ustanovení § 257 odst. 2 TŘ. Nicméně v tomto řízení se i přes výše zmíněné situace může dále pokračovat, jestliže obžalovaný do 3 dnů od doby, kdy mu usnesení o zastavení trestního stíhání bylo oznámeno, prohlásí, že na projednání dané věci trvá. Odvolací soud ho o této skutečnosti musí poučit.

5. 4. 6 Usnesení s příkazem soudu prvního stupně, aby rozhodl o chybějícím výroku nebo o doplnění neúplného výroku podle ustanovení § 259 odst. 2 TŘ

Odvolací soud při vydání tohoto příkazu napadený rozsudek nezruší, pouze soudu prvního stupně nařídí, aby doplnil neúplný výrok nebo aby o chybějícím výroku rozhodl.

V případě, že některá část výroku chybí (daný výrok nesplňuje všechny náležitosti dané zákonem) mluvíme o výroku neúplném. Příkladem neúplného výroku je

např. pokud soud prvního stupně ve výroku o trestu odnětí svobody zapomene uvést výrok o způsobu jeho výkonu.

Při chybějícím výroku soud prvního stupně neuvede výrok, ačkoliv jej jedna z procesních stran navrhovala. Příkladem chybějícího výroku je např. vydání rozsudku soudu prvního stupně bez výroku u náhrady škody, přestože poškozený nárok na náhradu škody řádně a včas v řízení uplatnil.

„Soud prvního stupně rozhodne o chybějícím nebo neúplném výroku v hlavním líčení rozsudkem, proti kterému je opět přípustné odvolání.“⁸⁹

5. 4. 7 Rozsudek o doplnění napadeného rozsudku o chybějící výrok nebo o doplnění neúplného výroku podle ustanovení § 259 odst. 2 a simili

Odvolací soud může o chybějícím nebo neúplném výroku rozhodnout i tak, že za podmínek uvedených v ustanovení § 259 odst. 3 TŘ vydá ve věci sám nový rozsudek, kdy o chybějícím výroku sám rozhodne či neúplný výrok sám doplní.

5. 4. 8 Usnesení nebo rozsudek, kterým odvolací soud dle ustanovení § 258 odst. 1 písm. a-f zruší napadený rozsudek

Do ustanovení § 258 odst. 1 TŘ se promítlo omezení revizního principu po velké novele TŘ provedené zákonem č. 265/2001 Sb., účinné od roku 2002 a zakotvení principu vymezeného přezkumu podaným odvoláním.

Odvolací soud zruší napadený rozsudek z taxativně uvedených důvodů v ustanovení § 258 odst. 1 TŘ:

- a) *„pro podstatné vady řízení, které rozsudku předcházelo, zejména proto, že v tomto řízení byla porušena ustanovení, jimiž se má zabezpečit objasnění věci nebo právo obhajoby, jestliže mohly mít vliv na správnost a zákonnost přezkoumávané části rozsudku (příkladem takovéto vady může být situace, kdy obžalovaný neměl obhájce, ač dle ustanovení § 36 TŘ šlo o nutnou obhajobu),*
- b) *pro vady rozsudku, zejména pro nejasnost nebo neúplnost jeho skutkových zjištění týkajících se přezkoumávané části rozsudku, nebo proto, že se ohledně takové části soud nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí (příkladem vady v rozsudku může být například to, že daný rozsudek vůbec neobsahuje odůvodnění),*

⁸⁹ MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 937.

- c) *vzniknou-li pochybnosti o správnosti skutkových zjištění ohledně přezkoumávané části rozsudku, k objasnění věci je třeba důkazy opakovat nebo provádět další a jejich provádění před odvolacím soudem by znamenalo nahrazovat činnost soudu prvního stupně (například, když nebyly soudem prvního stupně vykonány všechny nezbytné důkazy),*
- d) *bylo-li v přezkoumávané části rozsudku porušeno ustanovení trestního zákona (např. skutek měl být posouzen podle jiného ustanovení zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění),*
- e) *je-li uložený trest v přezkoumávané části rozsudku nepřiměřený (zde musí soud prvního stupně správně posoudit nebezpečnost daného trestného činu pro společnost),*
- f) *je-li rozhodnutí o uplatněném nároku poškozeného v přezkoumávané části rozsudku nesprávné (například poškozený byl soudem prvního stupně odkázán na řízení občanskoprávní, ačkoliv o nároku měl rozhodnout soud prvního stupně v trestním řízení)“.*

V případě, že je vadná jen část rozsudku a tato část jde od ostatních částí rozsudku oddělit, odvolací soud dle ustanovení § 258 odst. 2 TŘ zruší napadený rozsudek pouze v této části.

Pokud odvolací soud rozhoduje o zrušení rozsudku dle ustanovení § 258 odst. 1 písm. a-f TŘ vydá usnesení. Pouze v případě, že rozhoduje po zrušení napadeného rozsudku nebo jeho části, sám v meritru věci dle podmínek stanovených v ustanovení § 259 odst. 1 TŘ rozhodne odvolací soud rozsudkem.

Odvolací soud po zrušení napadeného rozsudku nebo pouze jeho části může rozhodnout následovně:

- a) *usnesením se omezí jen na výrok, jímž se napadený výrok zrušuje – ve věci tedy není nutné vydat nový rozsudek, neboť, tím, že odvolací soud odstraní vadnou část rozsudku, se tento rozsudek stává bezvadným,*
- b) *usnesením vrátí věc soudu prvního stupně, aby ji soud prvního stupně opět projednal a v dané věci znova rozhodl (ustanovení § 259 odst. 1 TŘ) neboť rozsudek vydaný soudem prvního stupně vykazuje podstatné vady,*
- c) *usnesením vrátí věc státnímu zástupci k došetření (ustanovení § 260 TŘ) – např. v případě, že je nutné ve věci zopakovat přípravné řízení,*
- d) *usnesením odkáže osobu poškozenou na řízení občanskoprávní, popř. na řízení před jiným příslušným orgánem (ustanovení § 265 TŘ),*

e) *odvolací soud sám ve věci rozhodne rozsudkem* v případě, že jsou splněny podmínky vymezené v ustanovení § 259 odst. 3 a v ustanovení § 263 odst. 6 a 7 TŘ.

Jak je patrné z výše zmíněných možností je zde zřejmé projevení principu apelace, kdy je odvolacím soudům nařízena povinnost, aby ve věci rozhodly samy, aniž by vracely věc k soudům prvního stupně.

5. 4. 9 Usnesení o zamítnutí odvolání podle ustanovení § 256 TŘ

Usnesení o zamítnutí odvolání podle ustanovení § 256 TŘ vydá odvolací soud poté, co napadený rozsudek odvoláním v rámci odvolacích důvodů přezkoumá a zjistí, že napadený rozsudek a řízení, které mu předcházelo, jsou bezvadné a podané odvolání tak není důvodné.

Rozdíl v zamítnutí odvolání podle ustanovení § 256 TŘ a zamítnutí odvolání podle ustanovení 253 odst. 1 TŘ je spatřován v tom, že odvolací soud než vydá usnesení o zamítnutí dle ustanovení § 256 TŘ přezkoumá v rámci odvolacích důvodů napadený rozsudek oprávněnou osobou.

5. 5 Řízení u soudu prvního stupně po vrácení věci

V odvolacím řízení také může nastat situace, kdy odvolací soud rozhodne o zrušení napadeného rozsudku odvoláním a vrátí věc zpět soudu prvního stupně. Tento postup, kde se v odvolacím řízení uplatní princip kasace, je spíše výjimečný. V důsledku toho, že se po velké novele TŘ z roku 2001 do popředí dostal princip apelační na úkor principu kasace, jak jsem zmínila v předchozích kapitolách mé diplomové práce, nové rozhodnutí by měl ve věci činit odvolací soud a vrácení věci k soudu prvního stupně by mělo být pouze v zákoně vymezených důvodů. Vrácení věci soudu prvního stupně obsahuje značná negativa, zejména v oblasti dokazování či v prodloužení řízení.

V případě, že odvolací soud rozhodne o zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci zpět soudu prvního stupně je nezbytné určit soud, který bude danou věc projednávat a znova o ní rozhodovat. Ve většině případů se danou věcí zabývá ten soud, který ve věci rozhodoval již v prvním stupni. Dle ustanovení § 262 TŘ „*Rozhodne-li odvolací soud, že se věc vrací k novému projednání a rozhodnutí soudu prvního stupně, může zároveň nařídit, aby byla projednána a rozhodnuta v jiném složení senátu.*

Z důležitého důvodu může také nařídit, aby ji projednal a rozhodl jiný soud téhož druhu a téhož stupně v jeho obvodě“.

Odvolací soud zároveň určí soudu prvního stupně, v jakém rozsahu má danou věc projednat. Jde o to, zda odvolací soud zruší celý rozsudek, který vydal soud prvního stupně nebo zruší pouze část rozsudku. Soud prvního stupně poté buď ve věci provede nové hlavní líčení, nebo projedná danou věc jen v potřebném rozsahu. Nové hlavní líčení soud prvního stupně provede vždy, když věc projednává v novém složení senátu, či je věc projednávána jiným soudem stejného druhu a stupně. Dalšími podmínkami pro nařízení hlavního líčení jsou případy, kdy odvolací soud zruší napadený rozsudek pro podstatné vady řízení nebo má za to, že byl soudem prvního stupně chybně zjištěn skutkový stav věci a je nezbytné opět provést ve věci nové dokazování. V případě, že je věc po zrušení rozsudku odvolacím soudem projednávána ve stejném složení senátu, soud prvního stupně projedná věc pouze v nutném rozsahu neboť tento soud o dané věci má již bezprostřední dojem při rozhodování o věci z předchozího řízení, které bylo uskutečněno před tímto soudem a zároveň není potřeba nově ve věci provádět rozsáhlé dokazování.⁹⁰ Při rozhodování o věci je soud prvního stupně vázán právním názorem (z hmotného i procesního práva), který mu doporučil odvolací soud. Ustanovení § 264 odst. 1 TŘ: *„Soud, jemuž věc byla vrácena k novému projednání a rozhodnutí, je vázán právním názorem, který vyslovil ve svém rozhodnutí odvolací soud, a je povinen provést úkony a doplnění, jejichž provedení odvolací soud nařídit.“*

Vrchní soud v Praze judikoval v rozsudku sp. zn. 7 To 66/2000, že *„I v případě, že soud prvního stupně, jemuž byla odvolacím soudem věc vrácena k novému projednání a rozhodnutí, ji rozhoduje v novém složení senátu, je vázán právním názorem, který odvolací soud vyslovil ve svém rozhodnutí (§ 264 odst. 1 tr.ř.).“*

Také v novém řízení se dle ustanovení § 264 odst. 2 TŘ se uplatní princip zákazu reformationis in peius, ale pouze pokud bylo odvolání podáno oprávněnou osobou ve prospěch obžalovaného. Soud prvního stupně poté nemůže změnit rozhodnutí tak, aby vedlo v neprospěch obžalovaného. *„Výjimkou je pouze případ, kdy rozsudek byl zrušen též v důsledku odvolání podaného v neprospěch obžalovaného, nebo pouze vzhledem k takovému odvolání.“⁹¹*

„Jestliže proti rozsudku soudu prvního stupně podá odvolání toliko obviněný, rozhodnutím odvolacího soudu nemůže dojít ke zhoršení jeho postavení. Pokud proti

⁹⁰ VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 1. Vydání. C .H. Beck, Praha 1998, str. 267.

⁹¹ VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 1. Vydání. C .H. Beck, Praha 1998, str. 268.

rozhodnutí odvolacího soudu, který rozhodoval pouze na podkladě odvolání obviněného, podá v neprospěch obviněného nejvyšší státní zástupce dovolání, které Nejvyšší soud shledá důvodným, pak ani v dalším řízení následujícím po zrušení rozhodnutí odvolacího soudu Nejvyšším soudem nemůže dojít k vydání rozhodnutí, jímž by došlo ke zhoršení postavení obviněného oproti stavu vyplývajícímu z rozsudku soudu prvního stupně. I za této situace se uplatňuje zákaz reformace in peius (§ 259 odst. 4 tr. ř., § 264 odst. 2 tr. ř.).“⁹²

Rozhodnutí, které vydá soud prvního stupně v dané věci, nemusí být konečné, neboť proti tomuto rozhodnutí je možné opět podat opravný prostředek dle ustanovení § 245 TŘ. Tím může být prolomena zásada rychlosti řízení, může docházet k prodlužování trestního řízení.

⁹²Judikát Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. 5 To 66/2003

6 Komparace platné právní úpravy odvolání v České republice a na Slovensku

Obsahem této kapitoly bude srovnání platné právní úpravy českého a slovenského trestního řádu v oblasti tématu odvolacího řízení. Pozornost věnuji jednak prvkům shodným, nýbrž i prvkům, kterými se tyto dvě právní úpravy vzájemně odlišují.

Srovnání s cizí právní úpravou vnímám velmi pozitivně, jako přínos dané práce a užitečný náhled do problematiky cizí právní úpravy tak, jak se stala dílem tamních zákonodárců. Shodnou právní úpravu jsme ještě v nedávné době sdíleli se Slovenskem, proto si myslím, že je s výhodou poukázat formou komparace, jakých změn doznala právní úprava od rozdělení Československa u našich sousedů.

Obecně lze říci, že právní úprava opravných prostředků včetně odvolání v České republice a Slovenské republice si je velmi podobná, poněvadž oba státy mají za sebou stejnou historickou a právní minulost a vývoj až do samotného rozdělení Československa v roce 1993. Společnou právní úpravou pro oba státy byl zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád. Po rozdělení obou republik se ovšem trestní řády obou zemí ubíraly svou vlastní cestou. Byť pokusy a snahy o rekodifikaci trestní procesní oblasti jsou na území obou států zřejmé, v ČR do dnešní doby nedošlo ke schválení nového trestního řádu, pouze k mnoha novelizacím trestního řádu z roku 1961. Jistým a zásadním zlomem majícím vliv na rozdílnost obou právních úprav se v roce 2005 stalo schválení nového trestního řádu, neboli z. č. 301/2005 Z. z. (trestný poriadok) s účinností od 1. 1. 2006. Na Slovensku tak přímo hovoříme o rekodifikaci trestního práva procesního. Proto kvůli původně stejné úpravě považuji komparaci v otázkách odvolacího řízení za vhodnou, ba dokonce nezbytnou. V porovnání s Českou republikou má tedy Slovensko novou právní normu upravující trestní řízení (z. č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok), zatímco u nás se na novou normu o trestním řízení stále jen čeká. V České republice proto nepovažujeme novelu trestního řádu č. 265/2001 Sb. za rekodifikaci.

Jak jsem již výše uvedla, lze presumovat, že obě právní úpravy si budou vzájemně velmi podobné. Slovenské odvolací řízení ovšem disponuje řadou odlišností od českého odvolacího řízení, konkrétně zásadami odvolacího řízení, lhůtou a podáváním odvolání, rozsahem přezkumu odvolání odvolacím soudem, stejně tak jako věcnou příslušností jednotlivých odvolacích soudů.

6. 1 Opravné prostředky v české a slovenské právní úpravě

Členění opravných prostředků na řádné a mimořádné, je stejné jak v ČR, tak i na Slovensku. Tr. poriadok obsahuje a umožňuje použití stejných opravných prostředků jako v ČR. Řádné opravné prostředky v ČR tvoří: odvolání, které je upraveno v ustanovení § 246 - §265 TŘ, stížnost, která je zakotvena v ustanovení § 141 - § 150 TŘ a odpor, který je upraven v ustanovení § 314g TŘ a je svou povahou zvláštním druhem opravného prostředku.

Na Slovensku je úprava opravných prostředků s tímto modelem shodná, kdy nový trestní řád účinný od 1. 1. 2006 na základě z. č. 301/2005 Z. z. obsahuje stejné řádné opravné prostředky, nýbrž upraveny pod jinými čísly paragrafů než v ČR. Odvolání jako řádný opravný prostředek proti rozsudku soudu prvního stupně nalezneme v ustanovení § 306 - § 329 tr. poriadku, stížnost v ustanovení § 185 - §195 tr. poriadku. a odpor v ustanovení § 355 tr. poriadku. Důležitým rozdílem je skutečnost, že odvolání na Slovensku je vybudováno na kasačním principu s prvky apelace, nýbrž v ČR je tomu přesně naopak. Jinak odvolání v rámci obou platných právních úprav je vybudováno na velmi podobných zásadách a principech. Konkrétně se jedná o možnost uplatnění zásady zákazu reformationis in peius a principu beneficium cohaesionis.

Problematika mimořádných opravných prostředků je ovšem od slovenské úpravy mírně odlišná. Na základě novely č. 265/2001 Sb. došlo v ČR k rozšíření počtu mimořádných opravných prostředků o dovolání, proto dnešní podoba trestního řádu zakotvuje tři mimořádné opravné prostředky. Konkrétně jsou jimi obnova řízení, stížnost pro porušení zákona a dovolání. Nový slovenský trestní řád upravuje tyto mimořádné opravné prostředky: zrušení pravomocného rozhodnutí v přípravném řízení, jeho úprava je v ustanovení § 363 - § 367 tr. poriadku, dovolání, které je upraveno v ustanovení § 368 - § 392 tr. poriadku a obnova řízení v ustanovení § 393 - § 405 tr. por.

Zaměřím – li se na způsob, jakým se opravné prostředky vyřizují, dělí se opravné prostředky na ty, kde je uplatněn kasační (zrušovací) princip, a ty u kterých je uplatněn apelační (reformativní) princip. Za shodné považujeme i členění na opravné prostředky, které disponují devolutivním a suspenzivním účinkem a ty, které nikoliv.

6. 2 Odvolání v české a slovenské právní úpravě

V souvislosti s odvoláním, jako řádným opravným prostředkem, je pro obě platné právní úpravy charakteristické, že se jedná o institut sloužící k přezkoumání zákonnosti,

správnosti a spravedlnosti rozsudku soudu prvního stupně. Tento postup má být jistou zárukou dodržování ústavy a ústavních zákonů.

6. 2. 1 Subjektivní podmínka

Problematika této podmínky se týká osob oprávněných podat odvolání, což je v českém trestním řádu upraveno v § 246 a § 247. Slovenská právní úprava tuto podmínku obsahuje v § 307 a 308 tr. poriadku. Okruh osob oprávněných k podání odvolání má široký záběr a je v podstatě totožný v rámci obou právních úprav.

Oprávněnou osobou k podání odvolání je v ČR především státní zástupce, ale dle slovenské právní úpravy se jedná o prokurátora. Rozdíl spočívá pouze v označení tohoto subjektu. Oba dva disponují totožnými oprávněními a odvolání mohou podat jak ve prospěch, tak v neprospěch obžalovaného.

Dalším oprávněným subjektem dle trestního řádu ČR je obžalovaný. Právě v ustanovení § 247 odst. 2 trestního řádu, dle kterého může za obžalovaného, který byl zbaven způsobilosti k právním úkonům, nebo jehož způsobilost byla omezena, podat odvolání i proti jeho vůli v jeho prospěch zákonný zástupce nebo jeho obhájce, nalezla inspiraci slovenská právní úprava, jež zní: „*Ak je obžalovaný pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo ak je jeho spôsobilosť na právne úkony obmedzená, môže i proti vôli obžalovaného za neho v jeho prospech odvolanie podať aj jeho zákonný zástupca alebo jeho obhajca.*“⁹³

Platná právní úprava v ČR a SR je tedy v této problematice totožná.

Zúčastněná osoba je dalším subjektem oprávněným k podání odvolání. Platné právní úpravy jsou v obou zemích v rámci problematiky zúčastněné osoby též shodné jako předchozí, ovšem již tomu tak není v případě poškozeného. Slovenská úprava trestního řádu totiž disponuje v § 48 odst. 1 tr. poriadku možností zákonného zástupce, pověřit organizaci na pomoc obětem trestných činů.⁹⁴

„*Takouto organizáciou je napríklad občianske združenie Pomoc obetiam násilia, občiansk združenie Náruč – Pomoc deťom v kríze, občianske združenie Aliancia žien Slovenska, občianske združenie Pomoc ohrozeným deťom – Centrum Nádej.*“⁹⁵

⁹³ ustanovení § 308 odst. 2 zákona č. 301/2005 Z. z.

⁹⁴ Ivor. J. a kolektiv: *Trestné právo procesné*, Iura Edition, Bratislava 2006, s. 696 – 700.

⁹⁵ Ivor. J. a kolektiv: *Trestné právo procesné*, Iura Edition, Bratislava 2006, s. 699.

6. 2. 2 *Objektivní podmínky*

Současné splnění nejen subjektivních, nýbrž i objektivních podmínek je nezbytné pro úspěšné uplatnění odvolacího práva odvolatelem. Některé podmínky disponují shodnou právní úpravou, jiné jsou upraveny odlišně. Odlišnou právní úpravu mají především lhůta a příslušnost.

Jedná se zejména o:

- a) způsobilý předmět,
- b) lhůta,
- c) příslušnost,
- d) zákonné důvody.

a) Způsobilý předmět

Právní úprava v ČR vychází z ustanovení § 246 a §247 TŘ a na Slovensku z ustanovení § 307 odst. 1 a 2, § 163 odst. 1 písm. c a § 164 – 167 trestného poriadku. Pro český i slovenský trestní řád je společné, že předmětem odvolání mohou být:

1. všechny výroky rozsudku;
2. okolnost, že takový výrok nebyl učiněn vůbec;
3. řízení předcházející rozsudku, pokud porušení tohoto ustanovení mělo za následek nesprávnost výroku či jeho absenci.

b) Lhůta

V ČR je z ustanovení § 248 odst. 1 TŘ zřejmé, že lhůta pro podání odvolání činí 8 dní od doručení opisu rozsudku. Slovenská právní úprava upravuje tuto lhůtu v ustanovení § 309 trestného poriadku na dobu 15 dní od oznámení rozsudku oprávněným osobám. Oznámení rozsudku znamená jeho vyhlášení v přítomnosti toho, komu je ho třeba doručit. V případě nepřítomnosti takové osoby při vyhlášení rozsudku, je okamžikem oznámení rozsudku až jeho doručení. Důvod této úpravy spočívá ve snaze zrychlit řízení tím, že eliminuje situace, kdy obžalovaný je sice přítomen vyhlášení rozsudku, ale poté se vyhýbá převzetí rozsudku v místě doručení.

c) Příslušnost

Problematika příslušnosti s sebou nese odlišnou právní úpravu v českém a slovenském trestním řádu. V ČR je omezen revizní princip v ustanovení § 251 TŘ a je zaveden princip vázanosti soudu podaným odvoláním.

Ovšem slovenská právní úprava je díky novému tr. poriadku jiná, než ta předchozí, jež zakotvila revizní princip. Nyní je typický: „*princip vázanosti soudu podaným odvoláním a vytýkanými vadami*“⁹⁶, jedná se tedy o omezený revizní princip upravený v § 317 tr. poriadku.

Druhá fáze, spočívající v jednání u odvolacího soudu je totožná, ale odvolací soud v České republice a na Slovensku je jiný. Setkáváme se zde tedy s odlišností spočívající v soustavě trestních soudů. Dle českého trestního řádu, rozhoduje o odvolání nadřízený krajský soud, za předpokladu, že se jedná o rozhodnutí soudu okresního, tak jak to stanoví ustanovení § 252 TŘ a ustanovení § 12 odst. 4 TŘ. Další možnost spočívá v rozhodování nadřízeného vrchního soudu o podaném odvolání proti rozsudku krajského soudu jako soudu prvního stupně, též dle ustanovení § 252 TŘ a ustanovení § 12 odst. 4 TŘ.

Slovenský trestní řád zakotvuje jako opravnou instanci nadřízený krajský soud, jež rozhoduje o odvolání proti rozsudku okresního soudu dle § 315 tr. poriadku a § 10 odst. 5 tr. poriadku. Nejvyšší soud rozhoduje o odvolání proti rozsudku „Špecializovaného trestného súdu“ jako soudu prvního stupně, jež koná řízení v prvním stupni o trestných činech stanovených v § 14 tr. poriadku, jakož i vyššího vojenského soudu též jako soudu prvního stupně. Je tedy zcela evidentní odlišné postavení krajského soudu na Slovensku a v ČR. Krajský soud na Slovensku má výlučně roli odvolacího soudu, nikoliv jako soud prvního stupně. Působnost Špecializovaného trestného soudu je zakotvena v §14 tr. poriadku. Za pozornost stojí skutečnost, nenahlížeť na krajský soud a speciální trestní soud obdobně jako v České republice na soud krajský a vrchní.

d) Zákonné důvody

Jak v české, tak i slovenské platné právní úpravě, jsou zákonné důvody odvolání stejné:

1. pro nesprávnost výroku rozsudku (vady skutkové a právní, hmotně-právní a procesně-právní);

⁹⁶ Ivor. J. a kolektiv: *Trestné právo procesné*, Iura Edition, Bratislava 2006, s. 703

2. proto, že výrok nebyl učiněn, ačkoliv měl být učiněn;
3. pro porušení ustanovení o řízení předcházejícímu rozsudku.

6. 2. 3 Principy odvolacího řízení

Pro odvolací řízení v trestním právu je typických vícero principů a zásad, ale za pozornost stojí zejména princip revizní, apelace a kasace, zejména z důvodu vzájemných diametrálních odlišností. Z hlediska účinků podání odvolání, je Slovenská úprava shodná. Podané odvolání má suspenzivní a devolutivní účinek, z čehož plyne, že o odvolání bude rozhodovat nejbližší nadřízený věcně a místně příslušný soud.

- a) Revizní princip a princip vázanosti soudu podaným odvoláním, respektive vytýkanými nedostatky

Revizní princip platil pro český trestní řád do novely provedené zák. č. 265/2001 Sb. V konkrétní podobě se jednalo o omezený revizní princip. K podstatné změně došlo novelou zákona, kdy s účinností od 1. 1. 2002 byl zaveden princip vázanosti soudu podaným odvoláním. Důsledkem je potlačení revizního principu a zejména vázanost soudu rozhodnutím, které podal odvolatel. Souběžně ale trestní řád obsahuje ustanovení § 254 odst. 2 trestního řádu, které konstituuje oprávnění odvolacího soudu přezkoumat i správnost jiného výroku, než toho, který odvolatel napadl, za předpokladu, že je opravdu zřejmé, že vytýkaný nedostatek má svůj původ v tomto jiném výroku.

Z hlediska rozsahu přezkumu odvolání, je pro slovenský trestní řád typický omezený revizní princip dle §317 tr. poriadku. Soud je vázán podaným odvoláním, resp. vytýkanými vadami a na základě tohoto principu přezkoumává zákonnost a odůvodněnost jednotlivých výroků rozsudku soudu prvního stupně, stejně tak i správnost postupu řízení, jež těmto výroky předcházelo. Platí také skutečnost, že soud není podaným odvoláním vázán v případech, kdy je dán některý z důvodů, kvůli nimž by bylo možné podat dovolání dle § 371 odst. 1 tr. poriadku. Soud může k takovým důvodům přihlídnout i tehdy, pokud je odvolatel nečinil součástí do svého

odvolání⁹⁷. Jednoznačně tak zde spatřujeme snahu zabránit budoucímu soudnímu řízení prostřednictvím mimořádných opravných prostředků.

b) Beneficium cohaesionis

Český trestní řád upravuje tento princip v ustanovení § 261 TR. Je založen na povinnosti, kdy odvolací soud učiní své rozhodnutí i ve prospěch takových osob, jež odvolání nepodaly nejen samy, ale nebylo za ně podáno ani jinými oprávněnými osobami ať už v prospěch či neprospěch. Hlavním cílem této zásady je vzájemná neodporovatelnost si jednotlivých rozhodnutí v téže věci. Souvisí jak s osobou obžalovaného, tak i poškozeného. Slovenská právní úprava zakotvuje tuto zásadu v ustanovení § 324 tr. poriadku zcela totožně jako v českém trestním řádu.

c) Zákaz reformace in peius

Český trestní řád zakotvuje tuto zásadu v ustanovení § 259 odst. 4 TR a lze říci, že je důsledkem novely z roku 2001. Tento princip souvisí pouze s osobou obžalovaného a znamená zákaz zhoršení postavení obžalovaného. Proto odvoláním, které je podáno ve prospěch odvolatele, nemůže být jeho postavení zhoršeno. Slouží tedy jako záruka v případě, kdy obžalovaný podá odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně, nebo jej za něj podá oprávněná osoba, kdy v souvislosti s tímto zákazem pak není možné zhoršení postavení obžalovaného.

Je tedy dána nemožnost odvolacího soudu změnit napadený rozsudek v neprospěch obžalovaného a vztahuje se na všechny výroky rozsudku. Postavení odvolatele je tak posilněno a není proto na místě se obávat jakýchkoliv negativních dopadů. Bezpochyby platí to samé pro rozhodování soudu první instance po vrácení věci odvolacím soudem. Ovšem za předpokladu podání odvolání státním zástupcem v neprospěch obžalovaného nebo poškozeným, jež uplatnil nárok na náhradu škody, platí výjimka ve smyslu možného rozhodnutí soudu v neprospěch obžalovaného. Slovenská právní úprava disponuje stejným zněním a je upravena v § 322 odst. 3 a § 327 odst. 2 tr. poriadku.

⁹⁷ Např. rozhodl - li nepříslušný soud, soud rozhodoval v nezákonném složení, rozhodnutí je založené na nezákonně provedených důkazech.

d) Apelační a kasační princip

V České republice po novele trestního řádu, je odvolací řízení apelačního charakteru s prvky kasace, nýbrž na Slovensku je tomu obráceně. Kasační princip platil v českém trestním řádu do 31. 12. 2001, za současného doplnění prvky apelace. Proto v případě, kdy odvolací soud zjistil vadnost rozsudku soudu prvního stupně, zrušil jej a věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Na základě novelty provedené zákonem č. 265/2001 Sb., je od 1. 1. 2002 patrný zcela opačný poměr, konkrétně apelační princip s prvky kasace. Odvolací soud tak disponuje oprávněním provést důkazy pouze v takovém rozsahu, který je potřebný pro zjištění skutkového stavu věci a rozhodnutí. V takové situaci ovšem nesmí být dokazováním nahrazena činnost soudu prvního stupně. Prvky kasace v konkrétní podobě znamenají, že soud rozsudek zruší a věc vrátí k novému projednání a rozhodnutí za předpokladu, že skutková zjištění jsou natolik nedostatečná, že na jejich základě není schopen rozhodnout. V českém trestním řádu tedy spočívá právní úprava odvolání na apelačním principu za současného doplnění prvky kasace.

Slovenská právní úprava odvolání je dodnes vybudována na kasačním principu s prvky apelace. Smysl a snaha této konstrukce spočívá ve snaze konat trestní řízení u okresních soudů, co možná nejbližší spáchání TČ. Právní úpravu s obsahem kasačního principu charakterizuje § 321 zákona č. 301/2005 Z. z.. Ustanovení §322 a §326 odst. 5 pojednává o apelačním principu.

I přes skutečnost, že oba trestní řády vycházely původně z jednoho znění, je v současnosti pro každou právní úpravu charakteristické, ubírat se samostatným směrem. Z hlediska způsobu a principů rozhodování se tedy slovenská právní úprava odlišuje od té české.

7 Úvahy de lege ferenda

Ve svých dřívějších kapitolách jsem již popsala, že odvolací řízení je důležitou součástí celého trestního řízení a zejména posiluje právo na spravedlivý proces, který je odvolateli zaručeno již zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava ČR. Dalším důležitým poznatkem, který je třeba zdůraznit v odvolacím řízení je, „že právní úpravou odvolacího řízení v trestních věcech je realizován závazek České republiky vyplývající ze závazných mezinárodních smluv o lidských právech, které jsou součástí našeho právního řádu, podle nichž každý, koho soud uzná vinným z trestného činu, má zásadně právo – až na výjimky – dát přezkoumat výrok o vině nebo trestu soudem vyššího stupně“⁹⁸.

TŘ byl v průběhu let několikrát novelizován, nejvýznamnější novelizace byla provedená zákonem č. 265/2001 Sb., účinná od roku 2002. Tato novelizace velkou měrou zasáhla i do odvolacího řízení, kdy nastolila velký obrat v tomto stádiu trestního řízení. TŘ platí bezmála již 60 let, což je kritizováno řadou významných odborníků v oblasti trestního práva. I dle mého názoru si TŘ zaslouží rozsáhlou rekonstrukci namísto malých novel.

V rámci kapitoly Úvahy de lege ferenda se pokusím shrnout některé mé připomínky možná k budoucí rekonstrukci TŘ:

- 1) Nejprve bych poukázala na krátkou lhůtu pro podání odvolání. V platném TŘ v ustanovení § 248 je stanovena na osm dní od doručení opisu rozsudku. Dle mého názoru je tato lhůta nepoměrně krátká v souladu s tím, co zavedla novela TŘ provedená zákonem č. 265/2001 Sb, která obligatorně stanovila v ustanovení § 125 a § 249 TŘ obsahové náležitosti v podaném odvolání. Z těchto ustanovení je patrné, že jsou kladeny větší požadavky na podání odvolání oprávněnou osobou a tomu by měla být i uzpůsobena lhůta pro jeho podání.

Dalším důvodem, který uvedu na prodloužení lhůty z osmi dní na patnáct dní je srovnání našeho TŘ a slovenského TP. Ve slovenském TP již patnácti denní

⁹⁸PÚRY, F, SOTOLÁŘ, A. *Poznámky k rozhodování odvolacího soudu v trestním řízení po tzv. velké novele trestního řádu*. Bulletin advokacie, 2005, č. 5.

lhůta je zavedena a široká veřejnost shledala v tomto řešení všeobecný konsensus. Nejen, že se odstranily zbytečné průtahy u soudu prvního stupně, kam se odvolání odvolatelem podává, ale došlo i ke zrychlení trestního řízení, neboť podaná odvolání jsou kvalitnější a odvolací důvody jsou lépe zpracované.

Poslední důvod pro patnácti denní lhůtu je sjednocení s ostatními právními řády:

- a) zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, ustanovení § 204: „*Odvolání se podává do patnácti dnů od doručení písemného vyhotovení rozhodnutí u soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje*“,
- b) zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád, ve znění pozdějších předpisů, ustanovení § 83: „*Odvolací lhůta činí 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak*“.

- 2) Dalším diskutabilním tématem, o kterém přední odborníci vedou rozsáhlé debaty a spory je v oblasti specifických principů a to zejména, zda v odvolacím řízení uplatnit spíše princip apelace či princip kasace. V platné právní úpravě TŘ je upřednostněn princip apelace s kasačními prvky (výhody a nevýhody tohoto principu apelačního a principu kasačního jsem podrobně zpracovala v kapitole č. 4 Charakteristika odvolání). „*Z věcného záměru rekodifikace trestního řádu, který byl v létě 2007 předložen k připomínkám odborné veřejnosti (a současně na internetových stránkách ministerstva spravedlnosti i veřejnosti neodborné), lze usuzovat, že i do budoucna bude pokračováno v současném trendu posilování uplatnění apelačního principu v odvolacím řízení.*“⁹⁹ Myslím si, že tento krok bude přinášet pozitivní výsledky, neboť dojde k odstranění poměrně zdlouhavého odvolacího řízení v trestních věcech. V případě posílení apelačního principu v odvolacím řízení by nové rozhodnutí ve věci měl činit odvolací soud a vrácení věci k soudu prvního stupně by mělo být pouze v zákoně vymezených důvodů. Současně bych však posílila rozhodovací kompetence soudu prvního stupně v případech uvedených v ustanovení § 253 odst. 1 TŘ. Zmíněné případy připadají k rozhodování soudu

⁹⁹VOČKA, V. *K některým otázkám navrhované úpravy odvolacího řízení v rámci rekodifikace trestního práva procesního*. Trestněprávní revue, 2008, č. 8.

druhého stupně, což je nepřiměřeně zdlouhavé. Jedná se o případy opožděně podaného odvolání oprávněnou osobou, či naopak odvolání podala osoba neoprávněná, nebo oprávněná osoba se odvolání vzdala.

Jak jsem již ve své práci několikrát uvedla, odvolání se podává u soudu prvního stupně, který v souladu s ustanovením § 251 TŘ zkontroluje, zda má podané odvolání všechny obligatorní náležitosti. Pokud by soud prvního stupně zjistil, že je odvolání podáno opožděně, či je podáno neoprávněnou osobou, měl by pravomoc sám odvolání zamítnout (v platné právní úpravě takto podané odvolání zamítá soud druhého stupně). V takovýchto případech by se odvolací řízení jistě opět urychlilo. JUDr. Langer ve své publikaci Je třeba nově upravit odvolání v trestních věcech, uvádí, že by proti rozhodnutí soudů v prvním stupni, kterým by zamítly nebo odmítly podané odvolání z formálních důvodů, měla být přípustná stížnost s odkladným účinkem. Tato navrhovaná právní úprava má ovšem opět své klady a zápory. Pozitivní přínos spatřuji ve zrychlení odvolacího řízení a snížení zatíženosti odvolacích soudů, neboť soud prvního stupně by sám rozhodl o podaném odvolání z formálních důvodů. Oprávněné osoby by poté mohly podat proti tomuto rozhodnutí stížnost jako řádný opravný prostředek. Ovšem touto stížností by se již zabýval odvolací soud a vydání konečného rozhodnutí by bylo opět na odvolacím soudu, což by opět mohlo vést k prodlužování samotného odvolacího řízení (negativní přínos navrhované právní úpravy).

- 3) Poslední úvahou de lege ferenda, kterou se budu ve své diplomové práci zabývat, je účast obviněného a jeho obhájce ve veřejném zasedání. Při své úvaze budu opět vycházet věcného záměru TŘ, který v tomto případě počítá s podrobnější úpravou. V současné době dochází ze strany obžalovaného po podaném odvolání k velkému počtu omluv pro neúčast na veřejném zasedání, přičemž tito obžalovaní zásadně trvají na projednání jejich podaném odvolání ve své přítomnosti, tím dochází k prodlužování odvolacího řízení. De lege ferenda se navrhuje při veřejném zasedání vycházet ze zásady, že účast obviněného na veřejném zasedání bude jeho právem, nikoli povinností. Z této zásady vyplývá pro předsedu senátu nařídít veřejné zasedání bez účasti obžalovaného. V případě, že předseda senátu bude považovat účast obviněného ve veřejném

zasedání za nutnou, tak ho předvolá. Povinnost účasti obhájce ve veřejném zasedání bude vztažena na důvody nutné obhajoby dle ustanovení § 36 TŘ. Úprava ohledně právní úpravy obžalovaného, který je ve vazbě či ve výkonu trestu, zůstává neměnná.¹⁰⁰ K této navrhované právní úpravě přikládám svůj souhlas, neboť nebude docházet k prodlužování odvolacího řízení, neboť obžalovaný se již nebude moci donekonečna z veřejného zasedání omlouvat. Navrhovaná právní úprava taktéž respektuje základní zásady odvolacího řízení, a tedy zásadu veřejnosti právo na obhajobu.

¹⁰⁰LANGER, Petr. *Je třeba nově upravit odvolání v trestních věcech?* Trestněprávní revue, 2007, č. 5, str. 133.

Závěr

Na závěr mé diplomové práce se pokusím o krátké shrnutí odvolacího řízení ve světle novel TRŘ a historického vývoje. Svoji diplomovou práci jsem rozdělila celkem do sedmi kapitol a celé řady podkapitol, tak aby byla po obsahové stránce přehledná a systematická.

První kapitolu jsem věnovala historii odvolacího řízení a opravných prostředků. Historický exkurz odvolacího řízení a opravných prostředků začínám od období feudalismu až do současnosti. Moderní trestní právo se vyvíjelo postupem času v průběhu několika desítek let až do podoby dnešního platného práva. První pokusy o vydání moderně koncipovaného trestního řádu pocházejí z konce 19. stol., zákon č. 119/1873 ř. z., trestní řád soudní, jehož autorem byl Julius Glaser. Glaserův trestní řád platil až do roku 1950, kdy byl rekonstruován zákonem č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním. Poté následoval zákon č. 64/1956 Sb., o trestním řízení soudním, který nebyl dlouho účinný. V roce 1961 byl vydán poslední zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), který platí dodnes. V průběhu let byl častokrát novelizován, významná je především velká novelizace TRŘ provedená zákonem č. 265/2001 Sb., která je někdy označována jako „rekonstrukce trestního práva“, zásadně změnila odvolací řízení.

System opravných prostředků v českém trestním řízení je název druhé kapitoly mé práce. Tato kapitola je členěna do několika podkapitol. V rámci této kapitoly jsem se zčásti věnovala pojmu trestní řízení, přičemž jsem vymezila jeho jednotlivá stádia a subjekty. Dále jsem v této kapitole nastínila samotný systém opravných prostředků v českém trestním řízení a vymezila jsem jednotlivé specifické principy, které jsou charakteristické pro opravné řízení.

Ve třetí kapitole jsem charakterizovala jedenáct základních zásad typické pro odvolací řízení. Z pohledu odvolacího řízení jsem vymezila jejich základní význam a výklad. Tyto základní zásady jsou zakotveny v TRŘ, v zákoně č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže, v platném znění, a v Mezinárodních předpisech (např. Evropská úmluva o ochraně lidských práv). Dalším předpisem, kde nalezneme zásady, které jsou důležité pro celé trestní řízení je zákon č. 1/1993 Sb. Ústava ČR a usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Čtvrtou kapitolu jsem nazvala Charakteristika odvolání, ve které se podrobně věnuji specifickým principům charakteristických pro odvolací řízení. Těmito principy jsou princip apelace a kasace, princip beneficium cohaesionis, princip vymezeného přezkoumání, princip zákazu reformationis in peius a účinek devolutivní a suspenzivní. Vždy jsem jednotlivé principy charakterizovala a popsala jejich výhody a nevýhody v odvolacím řízení samotném. Nejvýznamnější změnou je bezesporu posílení principu apelace a dispoziční zásady a omezení principu revizního v odvolacím řízení. Další změny se dotkly postavení státního zástupce jako procesní strany v odvolacím řízení. Nově musí státní zástupce uvádět, zda podává odvolání ve prospěch či v neprospěch obviněného. Tato povinnost se projevila na principu reformatio in peius. V odvolacím řízení má tento princip nezastupitelnou roli, což je důsledkem zásady práva na spravedlivý proces odvolatele. V případě, že státní zástupce podá odvolání v neprospěch obviněného, tento princip neplatí.

V následující kapitole, která je stěžejní kapitolou celé diplomové práce, jsem popsala odvolací řízení de lege lata. Tato kapitola se člení do několika podkapitol. První podkapitola se nazývá Podání odvolání, ve které se věnuji osobám, které jsou oprávněné odvolání podat, dále lhůtě k podání odvolání, důvodům pro podání odvolání a tuto podkapitolu zakončuji významným institutem v oblasti odvolání a to vzdání a zpětvzetí odvolání. Druhá podkapitola se nazývá Řízení u soudu prvního stupně a popisují zde průběh odvolacího řízení po podání odvolání oprávněnou osobou. Tento soud má pouze odstranit nedostatky v náležitosti obsahu podaného odvolání a tím připravit celou věc jako podklad pro rozhodnutí k odvolacímu soudu. Na tuto podkapitolu navazuje třetí podkapitola s názvem Řízení u odvolacího soudu. Čtvrtou podkapitolu jsem věnovala jednotlivým způsobům a důvodům rozhodnutí odvolacího soudu. Poslední pátou podkapitolu nazvanou Řízení u soudu prvního stupně po vrácení věci, jsem ukončila stať o odvolacím řízení.

V další šesté kapitole se věnuji komparaci českého odvolacího řízení s odvolacím řízením dle slovenského právního řádu. Tato kapitola je členěna do dvou podkapitol s názvem Opravné prostředky v české a slovenské právní úpravě a Odvolání v české a slovenské právní úpravě, které s danou problematikou souvisí.

Poslední sedmou kapitolu věnuji úvahám de lege ferenda. V této kapitole jsem se zaměřila především na úvahy, které se týkají lhůty pro podání odvolání, dotkla jsem se problematiky specifických principů (apelačního a kasačního) a poslední úvaha se týkala účasti obviněného a jeho obhájce ve veřejném zasedání.

Při psaní mé diplomové práce jsem významně prohloubila své vědomosti v oblasti odvolacího řízení. Při prostudování všech dostupných publikací jsem zjistila, že studium na vysoké škole je pouhý zlomek toho, co nás čeká v budoucím životě, tedy „ve skutečném světě“, v oblasti trestního práva. To, co se jako studenti učíme, v rámci výuky na vysokých školách nám nebude ve světě, kam se po vystudování chystáme, stačit. Je pouze na nás, zda se budeme chtít dále vzdělávat a prohlubovat své vědomosti, abychom byli jednou úspěšní a uznávaní jak na poli trestního práva, tak v jiných odvětvích, jako ti, co máme dnes za vzory. Zde se naplno projevuje síla myšlenky slavného řeckého filozofa Sokrata: „*Vím, že nic nevím.*“, které nelze jinak než dát za pravdu.

Resume

In the conclusion of my thesis I would like to summarize my findings and try to describe the appeal proceedings from the perspective of the historical consequences and a new Criminal Procedure of Czech Republic. Modern criminal law has developed gradually over several decades to become the law in today's form. The first efforts to create a progressive modern conceived of Criminal Procedure came from the late 19th century. Act No. 119/1873 Imperial Code of Criminal Procedure Court, whose author was Julius Glaser. Glaser's Criminal Procedure it had been used until 1950, when it was replaced by Act No. 87/1950 Coll., Code of Criminal Procedure. This was followed by Law No. 64/1956 Coll., Code of Criminal Procedure, which was not used for too long. In 1961 was issued last Act No. 141/1961 Coll. Criminal proceedings (Criminal Procedure Code), which has been being still valid today. Over the years, it has been amended many times, it is especially important large CPP amendments by Act No. 265/2001 Coll., that is sometimes referred as "the re-codification of the criminal law" fundamentally changed the appeal proceedings.

The most significant change is undoubtedly an intensification of the principle of an appeal and of the principle of revision in an appeal proceeding. „The Court is now bounded by the content of a submitted appeal, that means that the person, who use the appeal makes the legitimacies of the Court's revisional obligation." The other changes has affected the position of the prosecutor as a procedural part in the appeal proceedings. Now has the public prosecutor an obligation to indicate whether an appeal proceeding is used in a favor of or against the accused. This obligation has been reflected in the principle of „reformation in pejus“. On a appeal proceeding has this principle an irreplaceable function, which is a consequence of the principle of the Fair trial rights of the appellant. If the prosecutor used an appeal against the accused, this principle wouldn't be applied anymore.

"Some changes have been also made to the legitimacies of the cassation rights of the court sharper (§ 259 and § 258 CCP) and also were restricted a possibilities to return a case to the first instance court for a new trial and decision (§ 259 paragraph 1 TrŘÚ)

or to the prosecutor for a further investigation (§ 260 TRR) ". Other amendments of the CPP confirmed" that in the future will be continued in the current trend of strengthening of the principle of appeals in the appeal proceeding."

The last significant area within the amendment of Criminal Procedure, which relates to the appeal proceedings in passing only, is an area of uncommon remedies in appeal proceedings. CPP was introduced to a new uncommon remedy called „dovolání“. The High Court ruled in its resolution (file No. 11 T to 51/2002) that "the appeal, as an extraordinary remedy, had introduced an amendment to the Criminal Procedure Code Act No. 265/2001 Coll., which has come into effect on 1 First 2002 '.

During writing my thesis, I have greatly deepened my knowledge in the appeal proceedings. I also found, that studying all available publications within our time in a university is a mere fraction of what awaits us in the future life, the "real world" in the area of criminal law. What we learned as students, in the classes at universities will be absolutely not enough in a real practice, where we are going after graduation. It will be only our decision, whether we are keen enough to continue to learn and deepen our knowledge to become once as successful and respected in the field of criminal law and in other sectors, as those, who seem to be our role models in a present time. Here, the power of thought manifests itself, once we use a famous sentence of ancient greek philosopher Sokrates "I know that I know nothing.", I can nothing but to agree with it.

Bibliografie

1. Monografie

CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, GŘIVKA, Tomáš, KLOUČKOVÁ, Světlana, MANDÁK, Václav, PÚRY, František, REPÍK, Bohumil, RUŽEK, Antonín. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Linde, 2006. s. 871.

HUBÁLKOVÁ, Eva. *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika*. Praha: Linde, 2003. s. 743.

JELÍNEK, Jiří. *Písemné vyhotovení rozsudku v trestních věcech*. Praha: Univerzita Karlova, 1993. s. 167.

JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních – se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů*. 2. vydání. Praha: Leges, 2008. s. 368.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Linde, 2010. s. 784.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 749.

KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva trestní právo hmotné – obecná část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck 2009. s. 797.

MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 1166.

NOVOTNÝ, František, SOUČEK, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. s. 410.

ŠÁMAL, Pavel. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Praha: Tiskařské závody, 1992. s. 256.

ŠÁMAL, Pavel. *Opravné prostředky v trestním řízení: Stížnost pro porušení zákona, Obnova řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 195.

RUŽEK, Antonín a kol. *Československé trestní řízení*. 1. vydání. Praha: Panorama, 1982. s. 387.

SEKVARD, Ondřej. *Dovolání*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství ORAC, 2004. s. 119.

ZEMAN, Petr a kol. *Vliv vybraných ustanovení velké novely trestního řádu na průběh trestního řízení*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha: 2008. s. 272.

VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 651.

VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. Masarykova univerzita, Brno: 2007. s. 73.

PIPEK, Jiří. *Principy apelace a kasace a jejich uplatnění v odvolání v československém trestním řízení*. Univerzita Karlova, Praha: 1980. s. 200.

MALÝ, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. přepracované vydání. Linde Praha, a.s.: 2003. s. 673.

KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. s. 386.

VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 1. Vydání. C. H. Beck, Praha 1998, str. 329.

2. Právní předpisy, komentáře

Zákon č. 141 / 1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40 / 2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 1 / 1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 6 / 2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 119/1873 Sb., trestní řád

ŠÁMAL, PAVEL a kolektiv. *Trestní řád. Komentář-díl I*, 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s.1 - 1501.

ŠÁMAL, PAVEL a kolektiv. *Trestní řád. Komentář-díl II*, 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 1503 – 3011.

Věcný záměr k novému trestnímu řízení soudním (trestní řád)

3. Judikatura

Judikát Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 5 Tz 57 / 98

Judikát Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 To 27/89

Judikát Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 11 Tdo 1158/ 2005

Judikát Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 5 Tdo 518/2011

Judikát Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tdo 441/2012-16

Judikát Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 5 Tdo 426/2006

Judikát Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Tdo 690/2010

Judikát z roku 1929, NS ČR, sp. zn. Nd I 104/29

Judikát Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 8 Tz 86/99

Judikát Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Tdo 1480/2003
Judikát Vrchního soudu v Praze sp. zn. 7 To 66/2000
Judikát Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 5 To 66/2003
Judikát Ústavního soudu ČR sp. zn. I. ÚS 2517/08
Judikát Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Tdo 1227/2004 ve spojení s usnesením Ústavního soudu ČR sp. zn. IV. ÚS 42/05.
Judikát Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 11 T do 51/2002
Judikát Krajského soudu v Brně sp. zn. 7 To 417/2011
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. Října 2003, sp. zn. 5 Tdo 1205/2003.

4. Články v odborných časopisech

VOČKA, V. *Problematika právní úpravy a trestněprocesní praxe principu zákazu reformace in peius*. Trestněprávní revue, 2007, č. 7.

LANGER, P. *Uplatnění zákazu reformationis in peius v odvolacím řízení*. Trestněprávní revue, 2006, č. 11.

LANGER, Petr. *Je třeba nově upravit odvolání v trestních věcech?* Trestněprávní revue, 2007, č. 5.

DOLEŽEL, Radek. *První rok dovolacího řízení*. Trestněprávní revue, 2003, č. 2.

MANDÁK, V. *Povinnost odůvodnit odvolání v trestních věcech*. Bulletin advokacie, 6-7/2000.

KOUŘIL, I. *K rozhodování o příslušnosti soudu (poznatky z aplikace § 24 TrŘ, ve znění zák. č. 265/2001 Sb., a ustanovení souvisejících)*. Trestněprávní revue, 2003, č. 5.

MAZÁK, J. *K rozsahu přezkumné povinnosti odvolacího soudu*. Trestněprávní revue, 2009, č. 4.

LANGER, P. *Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci?* Trestněprávní revue, 2006, č. 8.

PÚRY, F, SOTOLÁŘ, A. *Poznámky k rozhodování odvolacího soudu v trestním řízení po tzv. velké novele trestního řádu*. Bulletin advokacie, 2005, č. 5.

KOUŘIL, I. *Právní moc rozsudku – vybrané otázky z pohledu zákona č. 265/2001 Sb.* Trestněprávní revue, 2002, č. 11.

ČEPLOVÁ, V. *Vyhlášení rozsudku a jeho náležitosti*. Trestněprávní revue, 2009, č. 12.

FASTNER, J. *K průběhu veřejného zasedání odvolacího soudu*. Trestněprávní revue, 2002, č. 2.

VOČKA, V. *K některým otázkám navrhované úpravy odvolacího řízení v rámci rekonstrukce trestního práva procesního*. Trestněprávní revue, 2008, č. 8.

DRAŠTÍK, A. *Novela trestního řádu v dosavadní judikatuře Nejvyššího soudu*. Trestněprávní revue, 2002, č. 7.

RIZMAN, S. *Několik poznámek k průzkumu účinnosti novely trestního řádu*. Trestněprávní revue, 2005, č. 5.

VANTUCH, Pavel. *Rozsah dokazování před odvolacím soudem*. Právní rádce, 2011, roč. XIX, č. 8.

BOBEK, Jaroslav. *Obhájce a nová úprava odvolacího řízení*. Bulletin advokacie, 2004, č. 5.

5. Internetové zdroje

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Autoremedura>; ke dni 1. 2. 2013

http://iuridictum.pecina.cz/w/Beneficium_cohaesionis; ke dni 4. 2. 2013

http://cs.wikipedia.org/wiki/Trestn%C3%AD_%C5%99%C3%ADzen%C3%AD, ke dni 5. 2. 2013

http://profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=16&id_article=255067&sum=09ec7ea7, ke dni 7. 2. 2013

http://www.nsoud.cz/judikaturans_new/ns_web.nsf/web/Rozhodovacicinnost~Pruvodce_rizenim~Stiznost_pro_poruseni_zakona~?openDocument&lng=CZ, ke dni 8. 2. 2013

www.nsz.cz, ke dni 10. 6. 2013

www.wikipedia.org, stav ke dni 10. 6. 2013

http://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%AD%C5%BEnost_pro_poru%C5%A1en%C3%A1D_z%C3%A1kona, stav ke dni 28. 6. 2013

6. Zahraniční zdroje

Zákon č. 300/2005 Z z., Trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů

IVOR, Jaroslav, a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 1. vydání. Bratislava: IURA EDITION, 2006. s. 530.